

Hiztegi Batua

Irizpideak, prozedurak eta tresnak

Bilbo 2010/03/23

Egitaraua

1. Hiztegi Batuaren izaera eta xedea	9:00-9:30
2. Erabakien ibilbidea	9:30-10:00
3. Erabakiak hartzeko irizpideak	10:00-10:30
Atsedena	10:30-11:00
4. HBOren eta Lexikoaren Behatokiaren aurkezpena	11:00-11:45
5. Adibideen azterketa	11:45-13:30
6. Orotariko Euskal Hiztegia sarean eta PDFn	15:00-15:30
7. XX. mendeko corpus estatistikoa	15:30-16:00
8. Lexikoaren Behatokia	16:00-16:30
Atsedena	16:30-17:00
8. Hiztegi Batua eta Hiztegi Batu Oinarriduna	17:00-17:30
9. Parte-hartzaileen galderak eta ekarpenak	17:30-18:30

Hiztegi Batuaren izaera eta xedea

Non kokatzen da?

- Euskaltzaindiaren egitasmoen artean
- Euskara batuaren ibilbidean

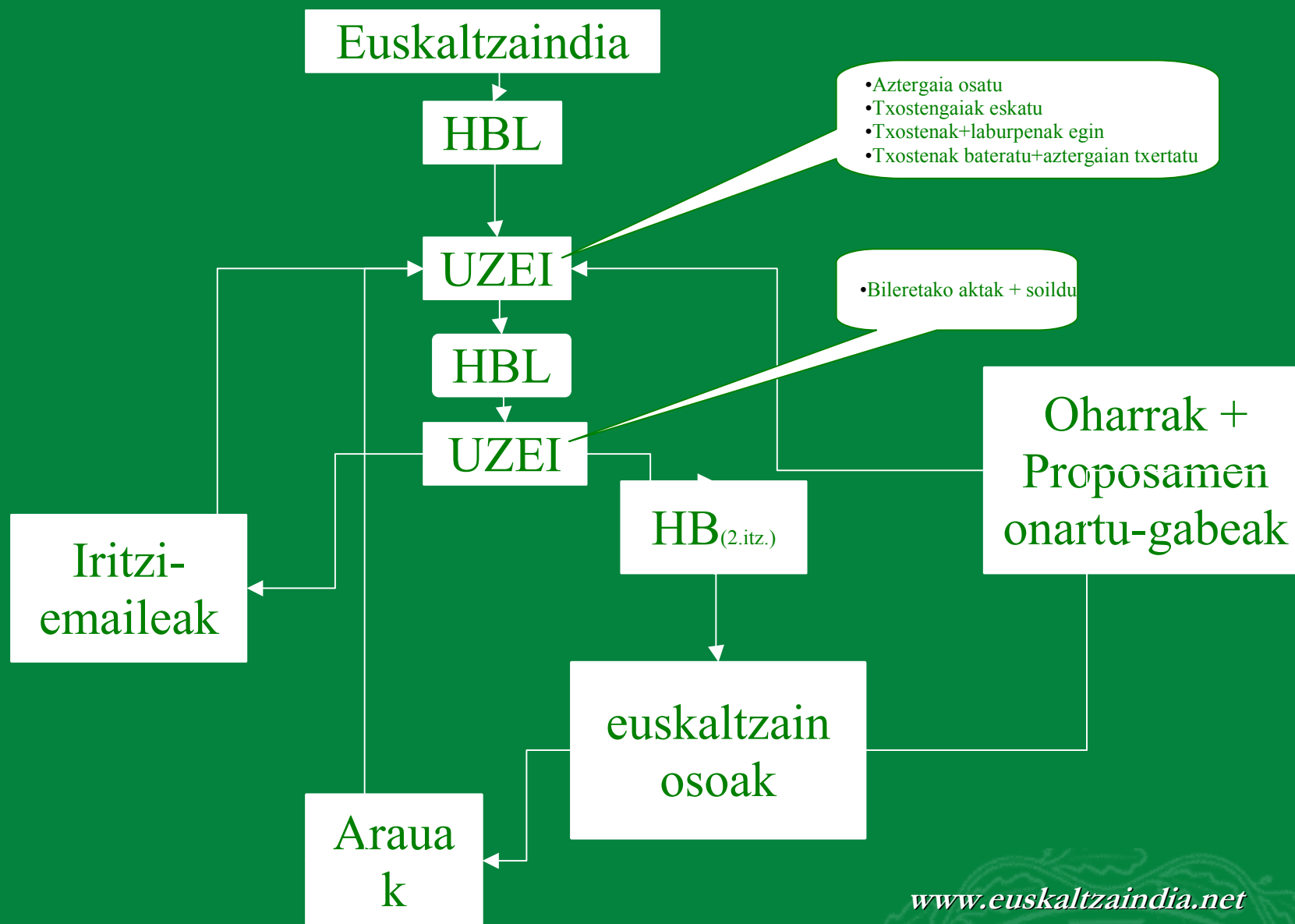
Zer dauka?

- Euskal hitzen forma estandarra
- Euskaltzaindiak lehendik argitaratuak zituen hitz-zerrenda eta hiztegiak
- Literatura-tradizioan ongi finkatutako hitzak
- Azken hiruzpalau hamarkadetan finkatuz joan direnak

Zer ez dauka?

- Euskara idatzian lekukotasunik ez duten hitzak
- Teknizismoak
- Aspaldi baztertuta geratu ziren hitzak
- Oraingoz euskaran errotu ez diren arrotz-hitza

Erabakien ibilbidea 2009ko maiatza arte

Erabakiak hartzeko irizpideak

- Tradizio idatziko eta egungo erabilera kontuan izatea: OEH eta EEBS. Aldaera bat onartzea eta besteak baztertzea
- Forma hedatuenak hobestea
- Gutxienekoak betetzen dituzten maileguak onartzea eta bestela forma lehiakideak ematea
- Segurua ez dena ez aipatzea
- Hitz dialektalei markak ezarri, baina erabilera bultzatzea
- h eta e markak
- Kategoria gramatikalak eta aditz-erregimenak
- Adierak eta adibideak

Irizpide eta argibideak

1. Lantaldearen erabaki-proposamena

2. Oinarri izan duen erabilerei buruzko informazioa

- 20. Erabileren bermagarria eta bestelako informazioa
- 21. Erabileren irakurketa formal-laburtua
- 22. Erabileren irakurketa haztatu-kritikoa

3. Lantaldearen irizpideak

- 30. Zerrendako forma baztertzekoa denean
- 31. Forma zaharretan
- 32. Forma berri(ago)etan
- 33. Forma berrietan
 - 33.1. Mailegu berrietan
 - 33.2. Eratorri-konposatu berrietan
- 34. Erabaki gabe utzitako formetan

4. Informazio osagarria formari buruz

- 41. Baliokideak (edo/eta ordezkioak)
- 42. Forma berria(k) gehitzea
- 43. Forma baztertzekoak seinalatzea
- 44. Formaren osaera argitzea
- 45. Erregularitasun sistematikoa lantzea

5. Marka edo/eta informazio lexikografikoa

- 50. Formatu-arazoak
- 51. Forma onartu(ar)en erabileremuak
- 52. Erabilera sintaktikoa
- 53. Adierak edo arlo semantikoa

1. Lantaldearen erabaki-proposamena

- A Lantaldeak besterik gabe onartua
- B Lantaldeak onartua, informazio bat gehituz
- B2 Bigarren mailan onartzekoa
- B3 Azpisarrera gisa onartzekoa
- B4 Adibide gisa onartzekoa
- E Lantaldeak baztertua, eta beste batez ordezkatzekoa
- F Lantaldeak erabaki gabe utzia
- H Lantaldearen ustez aipatu gabe uztekoa

2. Lantaldeak oinarri izan duen erabilerei buruzko informazioa (1)

- 20 Erabileren bermagarria
- 20.1 Txostena
- 20.2 Txostenaren laburpena
- 20.20 Hainbat erabileraren informazioa
- 20.21 **OEHko datuak**
- 20.22 **EEBSko datuak**
- 20.23 Sektore jakin bateko informazioa
- 20.24 **Euskaltzaindiaren Arauak**
- 20.25 Aurreko pasaldikoari egindako oharra
- 20.29 Zerrenda osagarriak
- 20.3 Ahozko erabilerak
- 20.4 Inguruko formen erabilerak
- 20.41 Adiera bereko beste formen erabilerak
- 20.5 Beste (edozein) iturritako erabilerak
- 20.8 Hiztegietako informazioa
- 20.80 Sistematikoki aurreratzen diren datuak
- 20.81 Euskara/euskara eta euskara/erdara hiztegietako datuak
- 20.82 Hiztegi berezituak datuak
- 20.83 Erdara/euskara hiztegietako datuak
- 20.9 Erdaretako formak

2. Lantaldeak oinarri izan duen erabilere buruzko informazioa (2)

- 21.11 Euskalki guztietan edo gehienetan nagusitu den forma
- 21.12 Eremu bateko hitza, eta hor nagusi(tu) den forma
- 21.13 Aniztasuna sortu da, euskalkiren batek eraberritzean
- 21.14 Euskara batuak hautsi du bideraturik zegoen batasuna
- 21.2 Iparralde / Hegoalde banaketa
- 21.21 Bizkaiera-Gipuzkera / Besteak banaketa
- 21.22 Bizkaiera / Besteak banaketa
- 21.23 Gipuzkera / Besteak banaketa
- 21.3 Gaurko joerak

2. Lantaldeak oinarri izan duen erabilere buruzko informazioa (3)

- 22.0 Erabilera oso urriko forma
- 22.1 Batasuna egin dago
- 22.11 **Forma zaharra da**
- 22.111 Forma nagusia da alde eta aldi guztietan
- 22.112 Forma nagusia da gaur
- 22.112.1 Forma zaharra da, eta nagusia erabilera zainduetan
- 22.112.2 Erabilera zainduetan nagusitu den forma
- 22.112.3 Forma berri(ago)a da, baina hedatu-nagusitu dena
- 22.12 **Forma berria da**, edo erabilera urrikoa
- 22.120 Forma berria da, eta hobestekoa lehiakideen kaltetan
- 22.121 Ongi eratua da
- 22.122 Jatorri-osaerak gorabehera, hedatu-nagusitua da
- 22.123 Adierazle egokia da, eta horren premia dago
- 22.124 Orain arte erabili gabea da, baina gaia ere bai
- 22.125 Teknizismo onartzekoa
- 22.126 Ahoz erabilia, nahiz testuetako lekukotasunik ez duen
- 22.127 Ahozko erabileraren testigantza fidagarria du
- 22.129 Euskalkia baino eremu mugatuagokoa
- 22.13 Forma zaharra da, beste batek ordezkatua
- 22.15 Forma baztertzekoa izanik, forma hobetsia adieraziz aipatzekoa

2. Lantaldeak oinarri izan duen erabilerei buruzko informazioa (4)

22.2 **Forma lehiakideekin batera berrikustekoa**

22.21 Aldaerak daude lehian

22.22 Lexemak daude lehian

22.23 Aldaerak eta lexemak daude lehian

22.3 Erabilera-erregimenak argitu behar dira

29 **Onartzekoa, formalizatu diren irizpideen aurka**

3. Lantaldearen irizpideak (1)

- 30.0 **Tradizioak baztertu duen forma**
- 30.01 Mailegu baztertzekoa, oraingoz eta erabilera arruntean
- 30.02 Hiztegiaren mugako forma
- 30.1 Forma osoa ez dena
- 30.11 Elkarketako osagaia edo esapide-zatia
- 30.12 Laburdura sarrerarik ez dagokiona
- 30.2 Lexia konplexua (erabileremu mugatukoa)
- 30.21 Eratorri hiztegi-sarrerarik ez dagokiona
- 30.22 Hitz konposatu hiztegi-sarrerarik ez dagokiona
- 30.23 Eraikuntza librea, lexikalizatu gabea
- 30.24 Tradizioan finkatu gabea
- 30.29 Beste sarrera batean argitzekoa
- 30.3 Marka-, pertsona- edo leku-izena
- 30.4 Onomastika batzordeak argitzekoa
- 30.5 Adiera ilun-nahasikoa
- 30.6 Iratxo aipatu gabe uztekoa
- 30.7 Aldaera baztertua edo adierazkor automatikoa
- 30.8 Gramatikak argitu beharrekoa
- 30.9 Teknizismo hiztegi honen mailari ez dagokiona

3. Lantaldearen irizpideak (2)

- 31.0 Baztertzekoa, forma hobetsia adieraziz aipatzekoa
- 31.1 Euskaltzaindiak euskara baturako proposatua
- 31.10 Forma arautuaren azalpenaz oharra
- 31.11 Euskaltzaindiak euskara baturako proposatua da hobestekoa
- 31.111 Proposatua da eta (ia) erabat nagusitua
- 31.112 Berrestekoa da, erabat nagusitu ez den arren
- 31.113 Berrestekoa da, nahiz ahoz beste bat erabiltzen den
- 31.114 Berrestekoa da, nahiz beste bat den bizkaiera eta gipuzkerakoa
- 31.12 Euskaltzaindiaren proposamena berrikustekoa da
- 31.13 Baztertzekoa da, eta beste batez ordezkatzekoa
- 31.131 Baztertzekoa da, ez baita bizkaiera eta gipuzkera euskalkietakoa
- 31.132 Baztertzekoa da, bitasuna eragin baitu
- 31.133 Baztertzekoa da, beste bat nagusitu baita
- 31.134 Baztertzekoa da, ez baitu onarpenik izan
- 31.135 Baztertzekoa da, tradizioko oinarririk gabea baita
- 31.136 Baztertzekoa da, ordezeko hedatu-hobestekoa duenez

3. Lantaldearen irizpideak (3)

- 31.2 **Formarik hedatuena** da hobestekoa
- 31.20 Tradizioko erabilerek bermatzen dute
- 31.21 Batera bizkaiera eta gipuzkera euskalkietakoa da
- 31.22 Iparraldean eta Hegoaldean hedatuena da
- 31.23 Forma zahar komuna da hobestekoa
- 31.231 Euskalki batek eraberritzean sortu da batasuna
- 31.232 Analogiaz eratua da batasuna desegin duena
- 31.24 Onartzekoak dira **euskalki mugatuetako formak**
- 31.240 Bere euskalkiko forman onartu da
- 31.241 Erdiko euskalkietako formari dagokio lehentasuna
- 31.242 Aldaeretan, ertz bietakoa da hobestekoa
- 31.25 **Erabilera urriko** formen artean aukeratu da, arrazoia agertuz

3. Lantaldearen irizpideak (4)

- 31.3 **Gaurko erabilera zainduan** nagusitua da hobestekoa
- 31.31 Atzera egiterik ez dago
- 31.32 Aldeko arrazoi handirik ez dago
- 31.33 Beste bat hobesteko arrazoi pisuzkorik ez dago
- 31.4 **Forma erregularra** edo paradigmaren araberkoa da hobestekoa
- 31.40 Euskara batuaren "bidesariak" agintzen du
- 31.41 Forma garden-ulergarria da
- 31.42 Anbiguitasuna saihesteko bidea eskaintzen du
- 31.43 Tradizioak ez du besterik agintzen
- 31.5 Forma zahar gutxi erabilia, datuen argitan ezin erabaki daitekeena

- 32.1 **Forma berriagoa** da hobestekoa
- 32.12 Forma berriagoa, bere euskalkian berritu-nagusitua
- 32.131 Forma berriagoa, zaharr(ago)a herri-hizkerakoa izanik
- 32.21 Euskalki bakarrak berritua

3. Lantaldearen irizpideak (5)

33.11 **Mailegu onartzekoa da**

33.111 Nazioarteko forma da

33.112 Aski nazioartekoa da

33.112.1 Antzekoa da gaztelaniaz eta frantsesez, eta beste gabe onartzekoa

33.112.2 Antzekoa da gaztelaniaz eta frantsesez, eta baliokidearekin batera onartzekoa

33.113 Ez du "baldintza minimoa" betetzen, baina onartzekoa da

33.113.4 Erdara batekoa onartu da, baliokide okerraren kaltetan

33.113.5 Onartzekoa da, *Heg.* edo *Ipar.* markarekin

33.114 Mailegu onartzekoa da, sistemaren arabera egokituz

33.115 Mailegu onartzekoa da, forma irentsi-egokitan

33.12 **Mailegu baztertzekoa da**

33.120 Mailegu baztertzekoa da, beste forma bat baitagokio

33.121 Mailegu isiltzekoa da, aipatu gabe uztekoa

33.122 Mailegu isiltzekoa edo gaitzestekoa da, ordain egokia duenez

33.123 Mailegu baztertzekoa da, ez baitu baldintza minimoa betetzen

33.124 Mailegu baztertzekoa da, ez baita euskarazko bihurtu

33.125 Mailegu baztertzekoa da, adiera asko edo ilunekoa baita

3. Lantaldearen irizpideak (6)

33.13 **Zalantzazkoa da mailegua**

33.130 Zalantzazkoa da mailegua, teknizismo mugakoa baita

33.131 Maileguak baldintza minimoa betetzen du, baina ez da beste gabe onartzekoa

33.132 Ez du baldintza minimoa betetzen, baina adierazle bat behar da

33.132.1 Zer erabiltzen den aztertuko da

33.132.2 Euskal ordain egokia bilatu eta proposatuko da

33.132.3 Ezin erabaki daiteke lantaldearen datu-irizpideen arabera

33.132.4 Onartzera eragiten du errealismoak

33.133 **Baldintza minimoa betetzen duen ikusi behar da**

33.133.1 Erdaretako formak aztertuko dira

33.134 Euskaltzaindiaren esku utzi da forma bat aukeratzea

33.14 **Erabiltzekotan, forma horretan erabiltzekoa da**

33.15 **Geroago erabakitzekoa da**

3. Lantaldearen irizpideak (7)

33.21 **Eratrorri-konposatu onartzekoa da**

- 33.211 Eratorri-konposatu egokia da, beste gabe onartzekoa
- 33.212 Eratorri-konposatu berria da, egokia eta beharrezkoa
- 33.213 Eratorri-konposatu berria da, eta lehiakideak ditu
- 33.213.1 Eratorri-konposatu berria da, eta hobestekoa tradizioko formaren kaltetan
- 33.213.2 Eratorri-konposatu berria hobestekoa da, lehiakidea baino hedatuagoa baita
- 33.213.3 Eratorri-konposatu berria da, eta hobestekoa maileguaren aldean
- 33.213.4 Eratorri-konposatu berri onartzekoa da, lehiakidearekin batera
- 33.213.5 Eratorri-konposatu berri onartzekoa da, maileguarekin batera
- 33.213.6 Eratorri-konposatu berri onartzekoa da, maileguen kaltetan
- 33.214 Osaeraz argibideren bat eskaini nahi da
- 33.214.1 Beste hizkuntzetako erreferentzi(ar)en arabera moldatua da
- 33.215 Eratorri-konposatu berria hedatua da, eta zaharrarekin batera onartzekoa
- 33.216 Grafiari oharra zor zaio

33.22 **Hobeto aztertzekoa da** eratorri-konposatu berria

- 33.221 Forma lehiakideak ditu, eta erabilerak ikusiko dira
- 33.223 Eratorri-konposatu berria da, baina zalantzazkoa formaren aldetik
- 33.224 Eratorri-konposatu zuzena da, baina zalantzak daude hiztegian jasotzeaz
- 33.225 Osaerak zalantza sortzen du
- 33.226 Formaz eta osaeraz egokia izan arren, adiera berrian ageri da oinarria

3. Lantaldearen irizpideak (8)

33.23 **Eradorri-konposatu baztertzeak da**

33.230 Eradorri-konposatu isiltzeak da

33.231 Eradorri-konposatu baztertzeak da, batasuna hautsi duenez

33.231.1 Eradorri-konposatu baztertzeak da, alferrikako neologismoa denez

33.232 Eradorri-konposatu baztertzeak da, beste bat nagusitu denez

33.233 Eradorri-konposatu baztertzeak da, osaera okerrekoa denez

33.234 Eradorri-konposatu baztertzeak da, onartu ez denez

33.235 Eradorri-konposatu baztertzeak da, lehiakide hedatuagoa duenez

33.236 Eradorri-konposatu baztertzeak da, nahasgarria denez

3. Lantaldearen irizpideak (9)

- 34 **Erabaki gabe utzi da forma**
- 34.0 Forma onartzeko eragozpenak aipatu ditu lantaldeak
- 34.1 Beste batzorde batek argitzekoa da
- 34.11 Euskaltzaindiaren esku utzi da forma erabakitzea
- 34.2 Txostenak eskainiko duen informazioa behar da
- 34.3 Erabilera urriko formak daude lehian
- 34.31 Informazio osagarria behar da, erabakia oinarritzeko
- 34.32 Ahozko erabileren banaketa ezagutu behar da
- 34.33 Iritzi-emaileen oharrak ezagutu behar dira
- 34.34 Sektorekoei galdetzekoa da zer darabilten
- 34.4 Hainbat irizpide gurutzatzen dira
- 34.5 Gaur erabiltzen den ikusiko da aurrenik
- 34.6 Sistematikak erabakitzekoa da
- 34.7 Quorum hobe izatean erabakitzeko utzia
- 34.9 Ondoko erabilerak argituko du formen arteko lehia

- 39 Botoen berri emango da **adostasunik gabeko erabakietan**

4. Informazio osagarria formari buruz (1)

- 41 **Baliokideak (eta/edo ordezekoak) emango dira**
- 41.1 Forma onartuaren baliokideak
- 41.10 Forma onartuaren aldaera baztergarriak
- 41.101 Forma zuzenaren inguruko erabilera okerrak
- 41.11 Zerrendako forma onartuaren parekoak
- 41.111 Sinonimoa(k)
- 41.111.1 Hiperonimoa
- 41.111.2 Sinonimo erabateko/partezkoak
- 41.112 Zerrendakoaren pareko forma(k)
- 41.113 Euskalki-banaketa desberdineko forma parekoa
- 41.114 Zerrendako mailegu onartuaren pareko euskal osaerazkoa
- 41.114.1 Zerrendako euskal forma onartuaren pareko mailegua
- 41.115 Zerrendako mailegu onartuaren pareko beste mailegua
- 41.115.1 Zerrendako maileguaren beste forma
- 41.116 Zerrendako formaren laburdura
- 41.117 Grafia bikoitzak

4. Informazio osagarria formari buruz (2)

- 41.12 Zerrendako forma hobetsiari dago(z)kion **bigarren mailako forma(k)**
- 41.121 Zerrendakoa da hobestekoa, hedatuena baita
- 41.122 Zerrendakoa da hobetsi eta indartzekoa, mailegu onartuaren aldean
- 41.123 Forma hobestekoaren lehiakide hedatuak

- 41.13 Zerrendako onartua baino **forma gomendagarriagoa(k)**
- 41.130 Behe-mailako formaren aldean hobestekoa
- 41.131 Euskara batuan hobestekoa
- 41.131.0 Euskaltzaindiak lehen pasaldian erabakia da hobestekoa
- 41.131.1 Zerrendakoa markatua edo erabilera urriagokoa da
- 41.131.2 Zerrendakoa erabileremu geografiko-dialektal mugatukoa da
- 41.131.3 Maileguaren aldean hobestekoa
- 41.131.4 Adiera jakin batean hobestekoa
- 41.132 Normalean / gehienetan, ondokoa da erabiltzekoa

4. Informazio osagarria formari buruz (3)

- 41.2 Zerrendako forma baztertzekoaren **ordezkoak**
- 41.20 Forma bakarra aski da
- 41.201 Forma baztertzekoa eta isiltzekoa
- 41.202 Forma baztertzekoa, baina aipatzekoa
- 41.203 Forma okerra, baina aipatzekoa
- 41.21 **Euskal ordain egokia**
- 41.210 Batasuna egiteko bidea eskaintzen duen forma
- 41.211 Grafia hobestekoa
- 41.212 Aldaera baztertuaren ordaina
- 41.213 Lexema baztertuaren ordaina
- 41.214 Forma hedatuagoa
- 41.215 Eratorri-konposatu baztertuaren ordaina
- 41.216 **Mailegu baztertuaren ordaina**
- 41.216.1 Mailegu baztertuaren euskal ordaina
- 41.216.2 Maileguaren beste forma, gaizki edo erdizka egokituaren ordezt

- 41.22 Zerrendako forma osatua(k) baztertuz, osagaietako bat jaso da
- 41.23 Zerrendako forma beste modu batean agertuko da

- 41.3 **Bereizketa semantikoak landuz gehitzekoak**

4. Informazio osagarria formari buruz (4)

- 42.0 Ikusteko dago beste zein forma onartuko den
- 42.1 Forma berria(k) gehitu d(it)u lantaldeak, zerrendakoak eraginik
 - 42.11 Zerrendako formak eraginda, hitz oinarria erantsi da
 - 42.12 Zerrendakoaren oinarri bereko eratorriak-eta
 - 42.13 Aditz-izenak eta aditzoina (era burutuaz gain)
 - 42.14 Forma berria(k) gehitu d(it)u lantaldeak, zerrendakoak eraginda
- 42.2 Forma berria(k) gehitu d(it)u lantaldeak bere aldetik (zerrendakoekin zerikusi zuzenik gabe)
- 42.21 Tradizioan halako erabilera-bermea duen forma (hiztegiari oreka-osotasunak emateko egokia dena)
 - 42.211 Euskalki mailako forma, hobetsia aipatuz jasotzekoa
 - 42.22 Forma berri tradizioko oinarri handirik gabea
 - 42.221 Forma berri tradizioko oinarri handirik gabea, baina beharrezkoa
 - 42.222 Forma berri tradizioko oinarri handirik gabea, baina egokitzen emana
 - 42.223 Hitz-elkarketako osagaia, adiera bat emateko egokia
- 42.3 Baztertzekoa dela abisatzeko gehitu da korritzen duen forma

4. Informazio osagarria formari buruz (5)

- 44.0 Forma osatua den arren, onartzekoa da
- 44.1 **Osaera egokia seinalatu da**
- 44.11 Forma zaharra da
- 44.12 Forma berria da, eta ongi eratua
- 44.120 Idazkera egokia eskaintzen du
- 44.121 Forma osatu lexikalizatua
- 44.122 Hitz-elkarketa egokia
- 44.123 Eratorri egokia
- 44.20 **Osaera okerreko forma** da, baina onartzekoa
- 44.201 Osaera okerreko forma da, baina onartzekoa, oso hedatua dagoelako
- 44.202 Osaera okerreko forma da, baina onartzekoa, erabili(a) delako
- 44.203 Arau orokorraren salbuespen onartzekoa
- 44.21 Forma berriari behialako hots-legea aplikatu zaio
- 44.22 Elkarketa desegokia egin da
- 44.23 Eratorri-konposatu desegokia da
- 44.24 Maileguaren egokitzapen okerra da
- 44.25 Eraikuntza okerra da, osagaiak zuzenak izanik
- 44.3 **Osaera azterkizun dago**
- 44.30 Jatorria argituko da lehenik
- 44.31 Idazkera egoki(en)a eskainiko da
- 44.32 Forma osatu lehiakideekin batera ikustekoa da
- 44.33 Elkarketa nahiz eratorpen zalantzazkoak

4. Informazio osagarria formari buruz (6)

- 45 **Erregularitasun sistematikoa**
- 45.0 Hainbat formari dagokion paradigma erregularra
- 45.01 Arlo semantiko sistematikoki osatzekoak
- 45.02 Eratorri-sare sistematikoki osatzekoak
- 45.1 Lexemen erregularitasuna
- 45.2 Atzizkien (eta aurrizkien) erregularitasuna
- 45.3 Oinarri-eratorrien arteko erregularitasuna
- 45.31 Partzipio-marken arabera eratorri-konposatuak
- 45.4 Maileguen egokitzapen sistematikoa
- 45.5 Eratorri sistematikoki berrikustekoak
- 45.51 Atzizkien arabera erabakiak
- 45.52 Esapideei dagokien sistematika
- 45.53 Izenondo erreferentzialak
- 45.6 Hitz elkartu sistematikoki (berr)ikustekoak
- 45.61 Hitz-andana ihartu edo ihartze bidekoak
- 45.62 Grafia lotu/bereiziak

5. Marka edo/eta informazio lexikografikoa (1)

50 **Formatu-arazoak**

- 50.0 Formatu erabaki gabeak
- 50.1 Zerrendako formari azpisarrera dagokio
- 50.11 Zerrendako forma adibide gisa ematekoa da
- 50.2 Zerrendako formari sarrera dagokio
- 50.3 Zerrendako formari hainbat sarrera dagozkio

51 **Erabileremua(k)** zehazteko

- 51.0 Forma lehiakideen artean bat hobetsi
- 51.1 Erabileremu dialektala
- 51.2 Mailak
- 51.3 Maiztasuna
- 51.4 Diakronia
- 51.5 Jakite-arloak

5. Marka edo/eta informazio lexikografikoa (2)

52 Erabilera sintaktikoa argitu

- 52.0 Numeroa
- 52.1 Kategoria
- 52.2 Aditz-erregimena
- 52.21 Argumentuak
- 52.3 Deklinabidea
- 52.4 Esapide ohiko(en)ak
- 52.41 Hitz-elkarketan hartzen duen forma berezia
- 52.5 Adibide argigarriak, testuinguru egokiak
- 52.50 Erabilera-oharrak
- 52.51 Aditzoinaren erabilerak
- 52.52 Forma osatua, eta oinarriari dagozkion adibideak

53 Adiera(k) edo arlo semantikoa

- 53.0 Adiera mugatzeko zailtasunak
- 53.1 Forma baten adiera(k)
- 53.2 Forma batek ez d(it)uen adiera(k)
- 53.3 Formen arteko bereizketa semantikoak
- 53.9 Landare eta animalien taxonomi izena

Araua: **hurritz** *Corylus avellana*

Aztergaia: hurritz

Iturria:

	Kodea	Data	Proposamena
Araua:	Z3:EArau75		
Hiztegi Batuko Lantaldea:	Z1:HBB	1995-02-09	Lantaldeak besterik gabe onartua

Formari buruzko datuak

Erabilerak

Txostenak

OEHko datuak

urretx 5: B 2 (Erkiag Arran, Alzola Atalak); G 3 (Ibiñ Virgil); **urritx** B 1 (Mg PAb); **urritz** 13: B 1 (Gand Elorri); G 10 (Izt C, Or Mi, TAg Uzt, Uzt Sas, Berron Kijote, Ibiñ Virgil; Vill Jaink: "urritz-makilla"); IE 2 (Elsb Fram, Etcham); **urrutx** Er 3 (Mdg).

EEBSko datuak

urretx EB 1 (A. Arejita: "urretx adar"); **urritz** 11: G 3 (J. Garmendia, J. Gaztañaga); EB 7 (B. Atxaga, J. Agirre, J. Aierbe, Elhuyar, *Erdiko zikloko euskararen programakuntza*, J.M. Barandiaran: "urritz adar"); IE 1 (P. Saragüeta: "urritz makila"); **urrutx** Zu 1 (F. Hastoy).

Hainbat erabileraren informazioa

urritz: DFrec 2, AB38 8, AB50 2; **hurritz**: HiztEn-LurE, Euskalterm 2.

Sektore jakin bateko informazioa

Ik. Izendegia: **hurritz**; **hurrondo**: *Corylus avellana*.

Bestelakoak

Euskaltzaindiaren Arauak

Corylus avellana.

Informazio osagarria

Lexemen erregulartasuna

h zalantzazkoak (ik. *hur* 1).

Informazio lexikografikoa

Landare eta animalien taxonomi izena

Corylus avellana (landare-espezia, basatia).

Araua: legoa (bide-neurri zaharra)

Aztergaia: legoa

Iturria:

	Kodea	Data	Proposamena
Araua:	Z3:EArauB		
Hiztegi Batuko Lantaldea:	Z3:HBB	1995-10-24	Lantaldeak lehenetsia

Formari buruzko datuak

Erabilerak

Txostenak

Txostenaren laburpena

OEHko corpusean *-g*-dunak B-G dira (eta behin IEko Bordel), 116 ager.; *legua* da horko forma nagusia; *-k*-dunak, berriz, IE-Zu dira (eta Ir), 223 ager. (horietan 182 *INav*); *lek(h)oa* da hor forma nagusia. EEBSn ager. gutxi jaso da: *-g*-dunak 10 dira, G-EB; *-k*-dunak 3, EB.

OEHko datuak

lego: 2 (Mb); **legoa**: 14, B-G (Azc, Or, Erkiag; Cb *Just*, It, Arr, Aran, Or, TAg) eta Arti (*MaldanB*, *Tobera*); **legu**: 2 (Mb, NEtx); **legua**: 88, B-G (eta IE 1: Bordel): *DurPI*, fB, Astar, AB, Echa, Kk, Otx eta *Balad*; Mb, Cb, AA, Echag, lzt (28 ager.), Lard, Arrantz, Arr, Aran, Xe, Sor, Bv, A, Goñi, Inza, Noe, Or, Tx, Berron; **legu(a)** erabakigaitzak 7, B-G: Kk eta Enb; AA, Lard, Aran, Tx eta Uzt; **legue**: 1 (SMitx); **leguerdi**: 1 (Or); **lek(h)o**: 5, L (Vlt, *INav*, Elzb eta Ardoy); **lek(h)oa**: 200, L nagusiki, Zu 6 ager. (Lç, Harb, Vlt, *INav* [182 ager.], Lg, Egiat, Arch, Hb, Dv, Ip eta Lf), eta Ir 2; **lekoatsu** (Harb) eta **lekoatxo** (Lç) bana; **leko(a)** erabakigaitzak 11 dira: *INav* (10 ager.) eta Egiat; **leku(a)** erabakigaitz bat (Ip); **lekua**: 4, L eta Zu (Gy, Ip eta Barb).

EEBSko datuak

legoa formak 3 ager. ditu, G (I. Goikoetxea) eta EB (M. Aldasoro eta J.M. Arzalluz); **legua** 6 aldiz agertu da, G (P.M. Urruzuno, M. Jimeno, Jautarkol; P. Berrondo, E. Zipitria) eta EB (J.M. Iturralde); eta **legu(a)** erabakigaitz bat (G. Garriga); **lekoa** formak 2 ager. ditu, EB (I. Mendiguren, X. Mendiguren Bereziartu); **lekua** behin agertu da, EB (F. Olariaga)

Hainbat erabileraren informazioa

legoa: AB38 3; HiztEn; LurE; **legu(a)**: DFrec 1; **legua**: AB38 1; **leko**: AB38 2; **leko(a)**: AB38 1; **lekoa**: LurE; **lekoa** ik. **legoa**: HiztEn.

Bestelakoak

Euskaltzaindiaren Arauak

(bide-neurri zaharra).

Lantaldearen irizpideak

Batera bizkaiera eta gipuzkera euskalkietakoa da

legoa *-g*-duna da hobestekoa, B eta G euskalkietakoa denez; *lekoa* ere onartuz, bigarren mailan.

Informazio osagarria

Lexemen erregulartasuna

-oa/-ua-.

www.euskaltzaindia.net

Araua: gaitzgabe* e. gaizgabe

Aztergaia: gaitzgabe

Iturria:

	Kodea	Data	Proposamena
Hiztegi Batuko Lantaldea:	Z3:HBB	1994-09-07	Lantaldeak erabaki gabe utzia
Hiztegi Batuko Lantaldea:	Z4:HBL	1999-06-15	Lantaldeak baztertua, eta beste batez ordezkatzekoa

Formari buruzko datuak

Erabilerak

Txostenak

Txostenaren laburpena

Ez dugu *gai(t)zgabetasun* formarik aurkitu gure corpusetan; baina ik. OEH argitaratuan DRAtik jasotako *gaitzgabetasun* (Arr Bearg) eta *gaizgabetasun* (KristPE) bana.

OEHko datuak

gaitz bage G 1 (lzt C); **gaitz gabe** G 14 (Cb *Eg III*, VMg, Arr, Lard, Zait *Sof*); **gaitz gabeko** G 2 (Cb *Eg III*, VMg); **gatx bageko** B 4 (fB *lc*); **gatx bagako** B 3 (fB); **gaitzgabe** G 10 (Arr, Inza *Azalp*, Mok); **gaizgabe** G 1 (Arr *May*); **gaizkabe** G 1 (A *Ard*); **gaitz-kabe** G 1 (Ub).

EEBSko datuak

G ager. banakoak dira **gaitz-gabe** (*Aita San Ignacio Loyolacoaren...*: "persona gaitz-gabe eta pobretxuac nayen eta maiteen ditu") eta **gaitzgabe** (D. Intza: "Eta Jesus gaitzgabe, errugabe, ontsuak bere gorputzaren gain artu nai izan dittu gure gaiztakeriak").

Hainbat erabileraren informazioa

Ez dugu ohiko iturrietan aurkitu. Bestetakoak: **gaizkabe**: PMuj *DVC*; **gaitzgabe**: DRA (G. Arrue, Beargille: "Jende gaitzgabe oni"); **gaitzgabetasun**: DRA (cf. supra). Begiratu diren ondorengo hiztegiak ez dugu aurkitu: Lh *DBF*, ElhHizt, HiruMila, Casve *FE*, Casve *EF*, LMuj *DGT*, eta LMuj *HOT*.

Bestelakoak

Sistematikoki aurreratzen diren datuak

HLEH: - / EuskHizt: † Ik. gaizgabe / HiztEn: - / LurE: - / ElhHizt: - / EskolaHE: -

Lantaldearen irizpideak

Informazio osagarria behar da, erabakia oinarritzeko

cf. gaizgabe / gaizkabe

Informazio osagarria

Lexemen erregulartasuna

-tz+g-

Batasuna egiteko bidea eskaintzen duen forma

Ik. **gaizgabe**.

Araua: erdieroale izond. eta iz. *Elektr.* (1)

Aztergaia: erdieroale

Iturria:

HBL Z4:EEBS:24 F 2004-09-07

Formari buruzko datuak

Erabilerak

Txostenak

OEHko datuak

Ez dugu aurkitu.

EEBSko datuak

erdieroale (eta *erdieroale-detektagailu*) 16: A. Sagarna ("Batez ere siliziozko erdieroaleetan gertatzen da hori"), P. Alkain 4 (adib.: "Argi eguzkitiarraren bihurpenerako egokienak direnak, erdieroale sentikorrenak dira, halegia, argi ikuskorrerako korrante-boltaia biderketaren emaitza dutenak"), L.M. Bandres ("Zenbait materiale [erdieroaleak, elektrolitoak] eroaleen eta dielektrikoen artean daude"), Elhuyar 3 (adib.: "Zirkuloeke erdieroale baten sare kristalinoaren atomoak ordezkatzeko dituzte eta linea bikoitzek bi elektroien lotura baliokidea"), J.M. Barandiaran 2 ("Kasu honetan magnitude horien tenperaturarekiko menpekotasuna ezagutzea oso garrantzitsua da, metalak erdieroale eta superreroaleetatik bereizteko, paramagnetikoak ferro edo antiferromagnetikoetatik, etab", "Erdieroale-detektagailu arin eta sentikorrek gero eta aplikazio gehiagotan aurki daitezke"), UZEI 2 (adib.: "Diodo erdieroalea, korrante zuzenak zeharkatzen duenean argi-erradiazioa igortzen duena"), *OinElektr/BBB* ("Hiru kristal erdieroalez osaturik dago"), *FisKim/DBH* 2 ("Hauekin transistoreak, zirkuitu integratuak eta beste erdieroale batzuk egiten dira anplifikadore, irati, ordenadore, etab. fabrikatzeko").

Sistematikoki aurreratzen direnen datuak

HLEH-EuskHizt: - / HiztEn: + / LurE: + / ElhHizt: + / EskolaHE: +

Hainbat erabileraren informazioa

erdieroale: DFrec 4, AB38 1, HiztEn, LurE, Euskalterm 8 // Ez dugu aurkitu ap. AB50.

Euskara/euskara eta euskara/erdara hiztegiak datuak

erdieroale: ElhHizt, HiruMila, EskolaHE, Casve *EF* // Ez dugu aurkitu ap. EuskHizt, Lur *EG/CE* eta *EF/FE*, HaizeG *BF*, DRA, Lh *DBF*, PMuj *DVC*.

www.euskaltzaindia.net

Araua: erdieroale izond. eta iz. *Elektr.* (2)

Irizpideak

[34.34] Hedatua da sektorea lantzen dutenen artean, baina zalantzazkoa, osaeraren aldetik.

Informazio osagarria

[45.6] erdi-x 'semi-'x (ik. erdi-zirkular).

Formari buruzko oharrak

Euskaltzainen oharrak

[E115] aski erabilia.

[E208] "**erdieroale**: dudarik gabe sartzekoa, fisikan besterik ez baita erabiltzen. Badira euskaraz horren gisakoak: *erdi-ergel*, *erdi-pirata*, *erdi-lapurra*, *erdi-mozkorturik*....".

[E116] "fisikan "hedatua da", lantaldeak dioenez, eta "besterik ez [da] erabiltzen", E208ren hitzetan. Nik ez dakit bietako zeinek dioten egia, baina erabili egiten da, hori seguru. Dena dela, ez dut uste E208k aipatzen dituen "euskaraz"koak *erdieroale* honen parekoak direnik, aditzetikoa baita *eroale* izen(ondo)a, berak ematen dituen adibideetakoak ez bezala, eta ezaguna baita honelakoek izan ohi duten debekua edo zailtasuna aurrean izen bat hartzeko elkarketako mugatzaile gisa, baldin *nor* argumentuari dagokiona ez bada (hau da, *kale-garbitzaile* bezalakoetan ez bada). Baina nahi duzuea".

Erabakia

EArau (1996-11-29): ez da onartu.

Erabakia (2007-11-30): "sartu: **erdieroale** izond. iz. *Elektr.*".

Aztergaia: jabari (1)

Iturria:

HBL Z4:HBL F 2000-04-11

Formari buruzko datuak

Erabilerak

Txostenak

OEHko datuak

Ik. OEH argitaratuan *jabari*, *jabaridun*, *jabarikari*, *jabaritsuro*, *jabaritu*, *jabaritzaille* testu-lekukotasunik gabeak.

EEBSko datuak

jabari EB 21: *Egoeraren definizioa* ("Euskararen jabariaren aldekoak"), *BEO* 1990 ("Erregistroan bahitu den finkaren jabarizko titulazioari buruz dauden edukinei buruzko ziurtagiria lortzeko sortu eta sor daitezkeen gastuak"), *EHAA* 1988 2 (adib.: "jabari publikoaren itsaslurrezko eremu batean"), *GAO* 1991-1994 16 (adib.: "Planeamendu dokumentu honetan jabari publikora destinaturiko lurak laga egingo dira", "herri jabariko mendiak eta mendi babesgarriak herri onurakotzat jotzen dira", "Neurketarako bakarrik balio izango dute Jabetza Erroldan jasotako jabari agiriekin"), *BAO* 1993 ("bahitu den finkaren jabarizko titulazioari buruz dauden edukinei buruzko ziurtagiria lortzeko sortu eta sor daitezkeen gastuak"); *jabaritu* EB 1: JKort ("Euskera batzeko ere, aietaz zeatz-meatz jabetu ta ongi jabaritu").

Hainbat erabileraren informazioa

jabari: HiztEn (Zuz. betiere legeak ezartzen dituen mugen barnean, jabeak bere ondasunak erabiltzeko duen eskubidea), Euskalterm 21 (dominio); *jabarikide*: Euskalterm 1 (condómino, condueño); *jabarikidetza*: Euskalterm 2 (condominio); *jabaritasun*: Euskalterm 1 (*jabaritasunezko ahalmen* facultad dominical) // Ez dugu aurkitu ap. DFrec, AB38, AB50, LurE.

Sektore jakin bateko informazioa

Ez dugu aurkitu ap. HezkAdmin, LurraldeAntol, AdminMila, Eurltune.

Euskara/euskara eta euskara/erdara hiztegietao datuak

jabari: HiruMila (dominio; *jabari pribatuko ondasunak* bienes de dominio privado), ElhHizt (Zuz. dominio), DRA (dominio, señorío); *jabaritu*: DRA (dominar), PMuj DVC (avasallar, sojuzgar) // Ez dugu aurkitu ap. EuskHizt, EskolaHE, Lur EG/CE eta EF/FE, Casve EF, HaizeG BF, Lh DBF.

Aztergaia: jabari (2)

Irizpideak

[34.0] Bebil, edo onarpen eske; Zuz. arloan beharrezkoa dirudi.

Formari buruzko oharrak

Iritzi emaileak

[E301] "Zerrendan sartu egingo nuke, premia izaten dugulako" 2007-05-16

Euskaltzainen oharrak

[E210] 'Azken urteotan hitz honek bere bidea egin omen du *dominio* adierazteko, *propiedad* (jabetza) hutsaren aldamenean (besteak beste, Elhuyar eta 3000 hiztegiak). Sartzeko modukoa al da?'

Erabakia

BAGiria (1997-12-19): 'Bigarren itzulirako utzi dira [...] *jabari*'.

Aztergaia: chauvinismo (1)

Iturria

HLB	Z5:EEBS:40	F	1998-07-15
	ZS:HLB	F	2008-07-0

Formari buruzko datuak

Erabilerak

Txostenak

OEHko datuak

Ez dugu aurkitu.

EEBSko datuak

chauvinismo 1, M. Ugalde ("Ez gaitezen artistik chauvinismo batetan eror; bere biografoetarik norbaitek esan izan duenez, hots, Regoyos bertako impresionista denik ezin dezakegu esan"); **txobinismo** 1, *Argia* 1986 ("Arrazakeriak sekulako arrakasta lortu du krisialdian, kanpotiko langileei leporatzea beronen errua errezena izan bait da **txobinismo** berba bera ere asmatu zen lurrraldeetan"); **xaubinismo** 1, L. Etxeberria ("Frantziak, agian bere xaubinismoagatik, Estatu Batuen azpikeriak salatzeke sena berezia izan du").

Hainbat erabileraren informazioa

chauvinismo: HitzEn, Euskalterm 2; **txobinismo**: LurE (s.u. Chauvin, Nicolas sarreran) // Ez dugu aurkitu ap. DFrec, AB38, AB50.

Euskara/euskara eta euskara/erdara hiztegiak datuak

chauvinismo: ElhHizt, HiruMila // Ez dugu aurkitu ap. EuskHizt, EskolaHE, Lur EG/C E eta EF/FE, Casve EF, HaizeG BF, Lh DBF, DRA, PMuj DVC.

Erdara/euskara hiztegiak datuak

Erdal **chauvinismo**; **chovinismo** / **chauvinisme** formen ordainak: **aberritiargoa**: Casve FE; **abertzalekeria**: HitzHand, HaizeG FB (**abertzalekeri**), PMuj DVC; **chauvinismo**: ElhHizt, HiruMila; **herrizalekeri**: HaizeG FB; **txaubinismo**: HitzHand // Ez dugu aurkitu ap. XarHizt, Lur EG/CE eta EF/FE.

Erdaretako formak

fr (DLLF): chauvinisme; en (Collins): chauvinism; it (S. Carbonell): sciovinismo; de (Langenscheidts): Chauvinismus.

OfQuLF: dont le patriotisme est démesuré || Nicolas Chauvin || soldat enthousiaste et naïf.

Hainbat erabileraren informazioa

www.euskaltzaindia.net

HLEH-EuskHizt: - / HitzEn: + / LurE: txobinismo / ElhHizt: + / EskolaHE: -

Aztergaia: chauvinismo (2)

Irizpideak

[39] *xobin*- egokitua hobetsiko lukete bi kidek, eta *txobin*- kide batek.

[34.11] zalantzekin, baina *xobinismo* eta *xobinista* egokituen alde egin du lantaldeak.

Informazio osagarria

[45.4] *ch/x* eta *v/b* izen propiotikoetan: a) *xobinismo* eta *xobinista* eratorrien oinarriko Chauvin soldadua ez da pertsonaia ezaguna eratorri horiek erabil ditzaketen gehien-gehienentzat, eta b) ez dute doktrina edo gisako bat eta horren jarraitzailea adierazten; bi bereizgarri horiek izan litezke, adibide batekin azaltzeko, *xobinismo* honen eta beheraxeago ageri den *darwinismo* arautuaren arteko aldea eragiten dutenak: darwinismoaz ari denak badu Ch. Darwinen berri (eta horren izenaren ohiko grafiaren berri), eta teoria ezagun eta hedatuaz ari da. Bereizgarriok, bistan da, ezingo dira beti eta mekanikoki aplikatu.

[45.01] Izen propiotikoak.

Formari buruzko datuak

Euskaltzainen oharrak

[E123] "**chauvinismo, chauvinista**: aski hitz jasoak dira, nire ustez. Bere horretan utziko nituzke, egokitu gabe. Baina egokitzeokotan, **xobinismo, xobinista** eginaz, hau da, jatorrizko ahoskeraren arabera"

[E208] "chauvinismo eta chauvinista. Ene ustez biak nazioartekoak eta historian eta politikan oso erabiliak. Hortaz, biak sartzekoak. Gogoan izan cartesiar-erako egindako oharra. Hemen ere kontsekuente izan behar dugu"

[E115] "stalinismo bezala jende izen baten gainean egina da, beraz, ez dugun euskaldun beharrik, beharbada italikoan idatzi: **chauvinista**: ejusdem farinae nigræ. bego bere hibridismoarekin"

[E116] "hemen ere "kontsekuente" izan beharko dugu... Baina duda egiten dut leninismo edo castrismo bezalakoa den hau: haiek doktrina bat, gizartea antolatze sistemak bat (edo horrelako zerbait) adierazten dute (eta halakoen jarraitzailea adierazten du normalean -ista osaerakoak), eta horren berri badu hitz horiek darabiltzanak; baina zein doktrina du gidari chauvinistak edo xobinistak, eta hitz hori normal antzean erabiltzen dutenetako zenbatek du N. Chauvin soldadu txit prestuaren entzutea? Uste dut kontuan izatekoa dela irizpide hau ere, kasu gehiagotan izango baitugu honen antzeko arazorik (galbanizatu eta pasteurizatu datozkit burura, edo estraperlo eta lintxatu). Testuetan ondokoak aurkitu ditut: chauvin- 6 (Mikel Ugalde, K. Zuazo, Berria 2004, JM Arrieta, K. Zuazo, R. Saizarbitoria); txaubin- 1 (ap. MEIG), txobin- 5 (Argia 1986; EL Adan, J. Garzia, U. Iturriaga, J. Azurmendi); xaubin- 1 (L. Etxeberria) eta xobin- 1 (J. Azurmendi). Proposamena: aparteko sail batean aztertzea hau eta cartesiar eta castrismo... gisakoak".

Erabakia

Erabakia (2005-11-25): "OK".

Aztergaia: izurri-hilkari

Iturria:

HLB Z4:HLB H 2000-03-08

Formari buruzko datuak

Erabilerak

Txostenak

OEHko datuak

Ez dugu aurkitu.

EEBSko datuak

izurrilkari (eta *izurrihilkari*) 6 ager.: M. Etxaide: "erabilitako izurrihilkari edo plagizidek"; *Medikuntza*: "Kutsaduraren oharteraztea, intsektilkari eta izurrilkari bitartez"; *Egunk* 1994 4: "HCH Izurrilkarien Nazioarteko III. Foruma atzo hasi zen Bizkaian", "75.000 tona HCH izurrilkari isuri dituzte legez kanpo", "Izurrilkarien isurketek ingurugiroari eragindako kalteak", "Egun lindano izurrilkariaren ekoizpena debekatuta dago".

Hainbat erabileraren informazioa

Ez dugu aurkitu ap. DFrec, AB38, AB50, HitzEn, LurE, Euskalterm.

Euskara/euskara eta euskara/erdara hiztegietako datuak

izurrilkari: HiruMila (insecticida, plaguicida) // Ez dugu aurkitu ap. EuskHitz, ElhHitz, EskolaHE, Lur EG/CE eta EF/FE, XarHitz, Casve EF, HaizeG BF, Lh DBF, DRA, PMuj DVC.

Erdara/euskara hiztegietako datuak

Erdal *plaguicide*; *pesticida* / *pesticide* formen ordainak: HiruMila: *zomorrotika* / *pestizida*, *izurri-botika* // ElhHitz: *pestizida*, *plagizida* / *pestizida* // Lur EG/CE: Ø // Lur EF/FE: Ø / Ø // XarHitz: Ø // Casve FE: *bizkarroiehaile* // HaizeG FB: Ø // T-L LBF: Ø // PMuj DCV: Ø / Ø

Erdaretako formak

a) **es** plaguicida: **fr** (DLLF): pesticide; **it** (S. Carbonell): Ø; **ca** (DCC): Ø; **en** (Collins): pest-control substance, insecticide; **de** (Langenscheidts): Pflanzenschutzmittel; **b)** **es** pesticida: **fr** (DLLF): pesticide; **it** (S. Carbonell): Ø; **ca** (DCC): plaguicida, pesticida; **en** (Collins): pesticide; **de** (Langenscheidts): Ø

Zerrenda osagarriak

NekHitz: Ik. pestizida.

Irizpideak

[33.233] Saihestekoa.

www.euskaltzaindia.net

Aztergaia: ganbarote (1)

Iturria

HBL Z4:EEBS:24 E 1999-06-16

Formari buruzko datuak

Erabilerak

Txostenak

OEHko datuak

Ez dugu aurkitu.

EEBSko datuak

ganbarote EB 3 ager. (X. Gereño: "bigarren ofizialearen ganbarotean"; M. Landa 2: "ganbaroteko armairuan utzi zuen kapitainak", "itsasuntzia suntsiturik, gizon alproja hura ganbarotea bipildu eta gure kapitain zaharraren jantziak soinean zituela ikusi zuen"); **kamarote** 6: B 1 (Zubk: "Ez dot nai nire kamarotian alperriko paperik"); EB 5 (A. Lertxundi 3: "marinel gehienak kamarotean zeuden lotan", "ura arrapaladan sartu zen kamarotetara dena txikituz", "marinelak (...) kamarotetan sortu zen aire boltsa batean harrapatu"; Etxde: "Nere kamarotean sartu ohi nintzen"; J.M. Iturralde: "Powersek zeharka egin zuen begirada kamaroteko horman zintzilik zegoen ispilurantz").

Hainbat erabileraren informazioa

ganbarote: DFrec 4, AB38 1 (camarote); **kamarote**: DFrec 2 // Ez dugu aurkitu ap. AB50, HitzEn, LurE, Euskalterm.

Euskara/euskara eta euskara/erdara hiztegiakoko datuak

Ez dugu aurkitu ap. EuskHitz, HiruMila, ElhHitz, EskolaHE, Lur EG/CE eta EF/FE, Casve EF, HaizeG BF, Lh DBF, DRA, PMuj DVC.

Erdara/euskara hiztegiakoko datuak

Erdal *camarote* / *cabine* formen ordainak: HiruMila: *kamaina* // ElhHitz: *gela* (itsasuntzikoa) // Lur EG/CE: 1 *ganbara*; 2 *kabina*; c. d'essayage: *aldagela* // Lur EF/FE: *ganbara*, *gela* // XarHitz: *gela* // Casve FE: (navire) *ontzigela*; (baigneur) *jauntsgia* // HaizeG FB: *gela ttiki*, *gelatto*; (navire) *untzi-gela* // T-L LBF: (de navire) *untzi-gela*; (de baigneur) *beztitegi*, *jaunzgia* // PMuj DCV: *ontzi-gela*, *gelatxo*, (c. lateral) *alba-gela* // Azkue Aurkibidea: *gelagoi*, *goiburu*, *gopuru*.

Erdaretako formak

fr (DLLF): *cabine* (Mar.); it (S. Carbonell): *cabina* (Mar.); ca (DCC): *cabina* (Mar.); en (Collins): *cabine*, *stateroom*; de (Langenscheidts): *Kajüte*, *Kabine*

Bestelakoak

Sistematikoki aurreratzen direnen datuak

HLEH-EuskHitz: - / HitzEn: - / LurE: - / ElhHitz: - / EskolaHE: -

Aztergaia: ganbarote (2)

Irizpideak

[33.120] Ik. **kabina** (cf. erdarak: fr *cabine*, en *cabine*, de *Kabine*, it *cabina*, ca *cabina*).

Formari buruzko oharrak

Euskaltzainen oharrak

[E208] *ganbarote*: hitz hau euskaraz erabilia da, eta jatorria gora behera, eta horregatik *kabina* gaitzetsi eta gutxietsi gabe ere, utzi egingo nuke, bataren eta bestearen erabilerak, hegoaldean behintzat oso ezberdinak direlako. *Telefono-kabina* edo *irradi-telegrafistaren kabina*, adibidez, ezin pareka daitezke, esanguraren aldetik, itsasontziko ganbaroteekin.

Erabakia

(H2.2 / 2009-10-19): Kendu lerroa (aski da forma egokiak aipatzea).

Aztergaia: hatz-bizar (1)

SID [hatz](#)

Iturria:

HBL Z4B:HBL B3 2004-12-15

Formari buruzko datuak

Erabilerak

Txostenak

OEHko datuak

Ik. OEH argitaratuan testu-lekukotasunik gabeko **hatz-bizar** azpisarrera: "Atz-bizar (Vc), padrastro, tira de piel que se levanta junto a las uñas" 1 s.v. atz 6.

EEBSko datuak

Ez dugu aurkitu.

Hainbat erabileraren informazioa

Ez dugu aurkitu ap. DFrec, AB38, AB50, HiztEn, LurE, Euskalterm.

Euskara/euskara eta euskara/erdara hiztegietao datuak

atz-bizar: PMuj DVC (respigón, padrastro de las uñas) // Ez dugu aurkitu ap. EuskHizt, ElhHizt, HiruMila, EskolaHE, Lur EG/CE eta EF/FE, HaizeG BF, Casve EF, DRA, Lh DBF.

Informazio osagarria

[45.6] -bizar.

Informazio lexikografikoa

[50.1] *hatz* sarrerari dagokion azpisarrera.

Aztergaia: hatz-bizar (2)

Formari buruzko oharra

Iritzi emaileak

[E306] "azpizar / azbizar: Hiztegi Batuan 'Eskuetako azazkalen inguruan altxatzen den azala' kontzeptua sartzea proposatzen dugu ('padrastra' / 'envie'); grafia dela eta, Elhuyarren hiztegiaren 'hazpizar' forma hartu dugu, horixe zelako Hiztegia 2000n eta Bostak Bat taldekoen lanetan zegoena, baina gaur egun uste dugu hobe litzatekeela h-rik gabeko grafia hobestea (bizkaierazko hitza da jatorriz); OEHn, 'azpizar' / 'azbizar' bikotea dago, haien artean hobespenik egin gabe, gainera; tradizioak ez du horretan laguntzen; guk baditugu 'azbizar'-en ahozko testigantzak, eta horren alde egingo genuke" 2002-09-02

Euskaltzainen oharra

[E116] 'hemen nonbait *azbizar* sartu beharko litzateke, bere definizioarekin: 'eskuetako azalkal inguruan altxatzen den azala'.

[I102] '*Azbizar*: berba hau sartu behar da, zalantzarik gabe, baina nik beti entzun dut (h)*azpizar*. Gainera *hatz* hitzaren elkartu bat izani, h-a dagokio'.

[E208] '*azbizar*: Ez da etimologia sakonetan sartu behar berba honen jatorria ikusteko: hatz-bizar. Hortaz, *hazbizar* idazkera dagokio'.

[E116] 'Egia esan, nik egin nuen hitz hau sartzeko proposamena, ustez erabilia zela. Baina ez dut adibide bat bakarrik aurkitu inon ere. Hala ere, erabilia omen da (nik ez dut erabiltzen). Erabiltzen omen dutenek "azbizar" diote, ez "azpizar". Bestetik, etimologia nahiko argia da, baina Euskaltzaindiak bere garaian egin zuen hautua egin zuen eta behin "ertzain" aukeratu ondoren "azbizar" dagokio zalantza gabe. Hori da nire proposamena'.

[I102] 'Berba honek arazo bi dauzka. Lehenengo eta behin esan behar da forma biak erabiltzen direla, eta "Diccionario de autoridades Retana" delakoaren arabera gehiago erabiltzen da (h)*azpizarra* (nik entzun dudarik bakarrik eta nik neuk darabildana) (h)*azbizarra* baino, euskal fonetikari dagokion moduan. Horregatik /p/ jarri behar dela uste dut. Kontrakoa egitea, betiko legez, etimologiari aurrea ematea da eta euskarak daukan hitzak elkartzeko ahalmenaren kontra jotzea. Bestalde, 'ertzain' guztiz modu desegokian onartua izan bazen ere, horrek ez digu ematen eskubiderik hizkuntzaren ondare amankomuna banatzen ibiltzeko eta familia bereko berbak direnak, familia desberdinekoak balira bezala erabiltzeko. *Hatza* bada hitza orduan, beraren eratorri eta elkartu guztiek /h/ behar dute, gaur egungo hizkuntzan diren direlako formak /h/ fonema galdu diren euskalkietakoak bakarrik badira ere, eta hau bezalako adibideetan are gehiago, guztiz gardena baita'.

[E208] 'zalantzarik gabe *hazbizar* idatzi behar dugu, edozein bizkaieradunek hitz hori gardentzat baitauka: *hatz-bizar* alegia. Holaxe azaltzen da, derradan bidenabar, Orotarikoan. Lexiko dialektalaren edota batasuna baino lehenagokoaren grafia normalizatu behar dugu, jendea nahasten ez ibiltzeko (*lehendakari* hitzean bezalaxe)'.

Erabakia

Erabakia (2004-04-30): 'hau "hatz-bizar" bezala eman eta debekuak markatu'.

www.euskaltzaindia.net

Araua: perlesia *Heg. Herr.* 'elbarritasuna' (1)

Aztergaia: perlesia

Iturria:

	Kodea	Data	Proposamena
Araua:	Z3:EArau97		
Hiztegi Batuko Lantaldea:	Z3:HBB	1996-04-24	Bigarren mailan onartzekoa

Formari buruzko datuak

Erabilerak

Txostenak

OEHko datuak

paralesi(a) 3: Jnn *SBi* 2 ("Behin jende-alde baten aintzindaria ethorri zitzaion, othoi urrikal zakiola paralesian erori zitzaion soldadu gazte bat", "Odilon oraino haurra zen, bere gisako paralesia batek hartu ziozkanean kasik membro guziak"), HU *Aurp* ("Duela zonbeit hilabete, beldurturik burua har zezon paralesiak, nahi izan zituen, zer gerta ere, hiltzerako eginbideak bete"); **paralisis** 2: Lg *II* ("Ez da halako etsaiaz poseditua izaterik, ez eta halako leprarik eta paralisiarik nola bekhatuak egiten duen zauri lastimagarria"), Ip *Hil* ("paralisisa kolpü batez joik"); **paralisis** 1, Flr ("aurpegi-alde bateko *paralisis*-ekin okertua"); **farlesi(a)** 1, HU *Ze* ("Lokartu girenez ala farlesian erori?"); **perlesi** 4: Mb *lArg I* 3 ("mutil perlesiz galdu ta oñazez bete bat", "perlesiz elbarrituari ta gaitzez galduari", "Gillelmo bata ill zen perlesiz elbarritua"), MEIG-NEtx ("Bere "kinu" bakoitzak perlesiz jotzen duen geldi egonetik esnatzen du"); **perlesi(a)** 6: Arr *May* ("Bere sentiduaz baliatzeko lekuri ematen etzion sormiñ edo perlesiak nai ainbat lan ematen zion"), Lek *EunD* ("Perlesiak jota zegok eta"), NEtx *LBB* 2 ("Sendagilleak perlesia zala esan zien", "Arkaitz, perlesiak jota, gerritik bera elbarri arkitu zuten"), Uzt *Sas* 2 ("Perlesia pasa nuan burutik, eta burua ark oso moteldu zidan lenaz gañera", "perlesiak jo ninduen ni bein Anoetako plazan"); **perlesia** 2: Noe ("perlesiya gaiztuak jo du derrepente"), Flr ("Buruko odol kolpe edo "perlesia"ikin zagon gaxo bat"); **perlesi(a)dun** 2: Mb *lArg II* ("Arkitzen zen, dio Aita Santuak, alde aietako gizon bat elbarri, perlesidun ta itsu"), Añ *GGer* ("Onegaitik Jesu Kristok esan eutsan osatu eban perlesiadunari"); **paralesiatu** 1, Jnn *SBi* ("Eta paralesiatua zenak egin zuen manatua zitzaion bezala; ezen sendatua zen osoki"); **paralisatü** Ip *Hil* ("ütsier bista emaiten, mütier mintzoa, paralisatier menbrien üsaja"); **paralitiko** 31: Lç 20 (adib., "demoniatuak eta lunatikoak eta paralitikoak", "Orduan Iesusek haien fedea ikhusirik, erran ziezoon paralitikoari, Seme, barkhatu zaizkik eure bekhatuak"), Ax ("Hunen artauaz abisatu zuen paralitiko sendatua ere"), Lg *II* 5 (adib., "sendatu izan zuten paralitiko bat tenpluko athean", "Eri hura paralitiko zen hogoi eta hemezortzi urthe hetan"), Dh 2 ("Paralitiko sendatuagaz", "Paralitiko harrek ikhasi zuen bere burutik, zoin guti behar dugun khondatu gizonen gainean"), Hb *Egia* ("Paralitikoa sendatzean, nahi du yakin dezaten Yainko Seme bezala duela indarra bekhatuen barkhatzeko"), Elsb *Fram* ("Lyonerat yuan zirenatarik bat zen Couthon, paralitikoa, bainan denbora berean arima gaixtoa eta krudela"), MEIG (L. Murugarrenek jasotako bertsokoa: "Paralitikoaren kejea, / gizonik ez edutea, / nok baliu daukazala, / zeuen terkedadea").

EEBSko datuak

paralitiko 2: K. Zidarre ("Paralitiko geratu nintzanetik hona, ez naiz etxetik mugitu"), *Egin* 1988 ("are gogorragoa da, txonkatila bat okertu eta gaiso kroniko bati dagokion tratamendua jaso duen burumuin paralitikoaren egoera"); **paralesia** 1, *Herr* 1989 ("mintzoa galdua zuen, paralesia baten ondotik"); **paralisi** 3: *LurE/3* 2 ("diplejia. iz. Med. Gorputzaren bi atal simetrikoen paralisisa", "Zangoen paralisisa izendatzeko aldiz, paraplejia izena erabiltzen da gehienbat"), *BidaiaZient* ("Hala ere, epe luzera kaltegarriagoak ziren lurpean lan eginda sortzen ziren gaitzak: asma, paralisisa, ikerizia edo minoria..."); **paralisi(a)** 2: K. Mendibehere ("Bigarren arrazoia, abertzaletasunaren logeriarena, kasik erran genezaken paralisiarena, halako dinamika baten gabezia kausi genezakela badirudigu"), *HezkBerEgitamua* ("nahasketa neurologikoak — paralisisa etab."); **paralisis** 1. Aldabe ("Organismo hauek bere baitan daukaten toxina, animalia filtratzailengan pilatzen da, eta geroago ematen den irensetak, goragalea, paralisisa eta baita heriotzea ere probokatzen du"); **perlezi** Zubk ("Jauna, nik gauzak bear diran lez esateko, ez daukat perlezirik miñean").

Araua: perlesia *Heg. Herr.* 'elbarritasuna' (2)

Hainbat erabileraren informazioa

paralesia: HitzEn (ik. *paralisi*), LurE; **paralesiatu**: HitzEn (ik. *paralitiko*), LurE; **paralisi**: AB50 1, HitzEn, LurE; **paralisdun**: AB50 6; **paralisis**: DFrec 1, AB38 1; **paralitiko**: DFrec 3, HitzEn, LurE, Euskalterm 2 (*garun-p.*; *ileo p.*); **perlesia**: AB38 2 (hauetan *haur-p.*: poliometitis), HitzEn, LurE, Euskalterm 15; **perlesiadun**: HitzEn, LurE, Euskalterm 2.

Euskara/euskara eta euskara/erdara hiztegietako datuak

paralesia: EuskHizt, EskolaHE; **paralesiatu**: EuskHizt, ElhHizt (paralítico, -a), EskolaHE; **paralisi**: HiruMila (parálisis), ElhHizt (parálisis), EskolaHE, Casve EF (paralysie); **paralisis**: HaizeG BF (paralysie), Lh DBF (paralysie); **paralisdun**: HiruMila (paralítico, ca); **paralisiatu**: Lh DBF (devenir paralytique); **paralitiko**: ElhHizt (paralítico, -a); **paralitiko**: EuskHizt, HiruMila (ik. *paralisdun*), EskolaHE, HaizeG BF (paralytique), Lh DBF (paralytique); **perlesi**: HaizeG BF (paralysie), Lh DBF (paralysie); **perlesia**: HiruMila (perlesía, parálisis), ElhHizt (1 parálisis, invalidez; 2 perlesía), EskolaHE, Lur EG/CE (paralysie) eta EF/FE (parálisis), XarHizt (paralysie), PMuj DVC (parálisis); **perlesiadun**: HiruMila (que tiene perlesía o parálisis), ElhHizt (paralítico, -a; impedido, -a; inválido, -a), EskolaHE, Lur EG/CE (paralytique); **perlesiatu**: ElhHizt (paralítico, -a; impedido, -a; inválido, -a), Lur EG/CE (devenir paralysé), XarHizt (paralyser, se, -è), HaizeG BF (tomber en paralysie), Lh DBF (tomber en paralysie), PMuj DVC (quedar paralítico, paralizarse, baldarse, imposibilitarse).

Erdara/euskara hiztegietako datuak

a) Erdal *parálisis* / *paralysie* formen ordainak: HiruMila: *elbarri, elbarritasun, hebaintasun, kadentasun, paralisi, perlesia* // ElhHizt: *paralisi*; (herr.) *elbarritasun, perlesia* // Lur EG/CE eta EF/FE: *perlesia* // XarHizt: *paralesia, elbarritasun, herbaldura* // Casve FE: *baldatü, herbaltü, ezintü* // HaizeG FB: *elbarritasun, sormin, perlesi* // T-L LBF: *farnesia, parlesia, herbaldura, helberri* // PMuj DCV: *elbarri, perlesi*; **b)** eta erdal *paralítico, a* / *paralytique* formenak: HiruMila: *elbarri, ilaun, hebain, elbarritu, perlesidun, paralitiko, paralisdun* // ElhHizt: 1 *elbarri, herbal*; 2 *paralitiko* // Lur EG/CE eta EF/FE: *perlesiadun, elbarri* / *elbarri, perlesiadun, herbal, enbalier* // XarHizt: *elbarri, herbail, kaden* // Casve FE: *ezintarzün, herbaldüra, baldadüra* // HaizeG FB: *elbarri, balditu, perlesiatu* // T-L LBF: *herbail, helberri, farnesiatu* // PMuj DCV: *elbarri, elbarritu, alderdikatu, alderditu*.

Erdaretako formak

es parálisis; **fr** (DLLF): paralysie; **it** (S. Carbonell): paralisi; **en** (Collins): paralysis; **de** (Langenscheidts): Lähmung, Lahmlegung; **es** paralítico, -a; **fr** (DLLF): paralytique; **it** (S. Carbonell): paralitico, ca; **en** (Collins): paralytic; **de** (Langenscheidts): gelähmt; paralytisch; Gelähmte(r), Paralytiker; Gichtbrüchige(r).

Bestelakoak

Euskaltzaindiaren Arauak

Heg. Herr. 'elbarritasuna'.

Informazio osagarria

Maileguaren aldean hobestekoa

Ik. **elbarritasun** (ik. oharra s.u. *paralisi*).

Informazio lexicografikoa

Erabileremu dialektala

Heg.

Mailak

Herr.

Araua: huts 2 izond. huts ala kausi huts edo bete huts-hutsik

Aztergaia: huts edo bete

SID [huts 2](#)

Iturria:

	Kodea	Data	Proposamena
Araua:	Z3:EArau75		

Formari buruzko datuak

Erabilerak

Txostenak

OEHko datuak

uts ala asma 1 (Anab *Poli*: "Artan arkituko zuan ba lanaren saria, antxen oker ala zuzen, arekin bai ala ez, galdu ala irabazi, uts ala asma"); **uts ala bete** 1 (Erkiag *BatB*: "Ala, tranpa-zulotik bertatik tiro-egin, uts ala bete? Bai, orixe egingo dau, zuurrago jokatuaz"); **uts edo bete** 1 (Mg *PAb*: "Bizi zara iñoren gatzaz, iñori miñ emonaz, iñori odola ateriaz. Uts edo bete emoten dituzu osagarri izenekuak"); **huts edo kausi** IE 2 (Barb *Leg*: "Huts edo kausi, zer nahi gertha, Ellandek errana egin zuten beraz hiru egunez, eta hirugarren eguneko, Erregeren alaba sendatua zen, sendatua osoki!"; Xa *EzinB*: "Lan hunek ere berekin dauzka bere gisako nekeak, denbora ta lan galdegiten du edozointan ikasteak; ez pentsa ere arras perfetak garela beti besteak, ahal bezala, huts edo kausi, entsea zaizte, gazteak!").

EEBSko datuak

uts edo bete 1 (A. Zubikarai: "Egun sentiagaz sareak jaso ta uts edo bete, portura goizean, illuntzean barriro urteteko").

Hainbat erabileraren informazioa

huts ala (edo) kausi: HiztEn; LurE; **huts edo bete**: HiztEn; LurE. Ez dugu aurkitu iturriotan: DFrec; AB38; AB50; Euskalterm.

Hiztegietao informazioa

Beste hiztegietaoak: EskolaHE: **huts ala (edo) kausi**, **huts edo bete**: nolanahi. // EuskHizt: **huts ala (edo) kausi** (Ipar.), **huts edo bete**: nolanahi. // ElhHizt: **huts ala/edo kausi**: "De cualquier manera, al buen tuntún, a tontas y a locas, a la buena ventura"; **huts edo bete**: "De cualquier manera, al buen tuntún, a tontas y a locas, a la buena ventura". // DRA: **huts-ala-kausí**: "Salga lo que saliere, dé donde diere, a la buena ventura. *Bazeraman* (Aita Gimon'ek) airez-aire bere saila, hemen balentia espantagarriak, hantxet araberako behaztopada larriak, eta jo bethi aintzina, **huts ala kausi**, zonbeit ziztako goiti beheiti. J. B. Etcheberry, Gure Herria, 1959, 313. Bizkitartean, Indiano khartsuari agortzerat baitziohakon xurruta, murde Saguxurik menturatu zion, **huts-ala-kausí**. Gazteen Almanaka, 1934, 30. Zer malurra, bet-betan, itsurat, **huts-ala-kausí**, igortzen badituzte gazte gaixo hoik, ofiziorik gabe, aintzineko dirurik gabe... J. Errekart, Herria, 7-7-1960"; **huts edo kausi**: "Var. de huts ala kausi. *Baztertu dute buruzagi nausia, bere gogorat zabilana bethi, huts edo kausi, nehortaz axolarik gabe*. L. A., GH, 1922, 668". // PMuj DVC: **uts ala bete** (c), **uts ala kausi**: "Sin tino, a tontas y a locas, al buen tuntún, a la buena de Dios". // Ez dugu aurkitu hiztegiotan: HiruMila; Lur EF/FE; Lur EG/CE; Casve EF; HaizeG BF; Lh DBF.

Bestelakoak

Euskaltzaindiaren Arauak

AS

www.euskaltzaindia.net

Araua: ganderailu 1 iz. Ipar. 'argimutilla' 2 iz. Ipar. 'kandelario(-eguna)' (1)

Aztergaia: ganderailu

Iturria:

	Kodea	Data	Proposamena
Hiztegi Batuko Lantaldea:	Z4:HBL	1999-06-16	Lantaldeak onartua, informazio bat gehituz

Formari buruzko datuak

Erabilerak

Txostenak

OEHko datuak

gandeilu IE 1: Jaur ("Birjina sainduaren purifikazioneko bestan. Edo gandeiluz [sic ¿por ganderá-?]); **ganderailu** (eta *g. egun*) IE 11: *JesBih* 4 (adib.: "Zebratuko du bere besta berezia ganderailu egunean"); *Barb Leg* 6 (adib.: "Orain Salbatoreko elizan den ganderailua garbiturik"); *JEtchep* ("Ganderailuak, ximinia gainea, urhezkoak ziren"); **ganderalu** IE 2: *O Pr* ("Ganderalu hotz, negua botz, Ganderalu bero, negua Pazkoz gero"); **kandelairu** IE 4: *EZ Eliç* ("Andre Dena Maria kandelairu"), *Hm* 3 (adib.: "Kandelairu biharamunetik Bazkodino"); **kandeler** 10: *Lç* 9 (adib.: "Ezen Tabernaklea edifikatu izan da, diot, lehena zeinetan baitziraden kandelera, eta mahaina, eta proposizioneko ogiak"); *EZ Man II* ("Kandeler urrezkoa"); **kanderailu** (eta *kh-*, *-ill-*, *-ll-*, *-ü*) *L* 1, *Zu* 5: *Arb Igand* ("Kanderailutik Bazkoraino"); *Bp* (adib.: "Zergatik khanderaillüz benedikatzan dira khanderak?"); *UskLiB* 2 (adib.: "Abentuko lehen igantetik Khanderaillü-artino"); *Etch* ("Khanderaillü egünin, / ekhiaren jekh'phüntin, / jarri ginandin bidin") *II Ik*. OEH argitaratua, gainera *HeH Lk* 2, 22n: "Purifikazionea eta Presentazionea Kanderailuz egiten ditugu"; *HerVal*: "Errekaldein kondia, otxailian ganderailuz einik"; *Ducq* ap. DRA: "Lekhu hartan izan ere zen presentatua Jesus Haurra bere aita Jainkoari Gandeilu deitzen dugun egunean"; *Dv Mt* 5,15: "Kriselu bat ere ez da bizten eta gaitzeruaren azpian ematen, bainan bai ganderailuaren gainea", eta aipatuak: *CatLav*, *Herr* 24-2-1955 ap. DRA (*ganderailu*), *SalabBN* (*ganderailu*).

EEBSko datuak

kandelabro EB 1: I.M. de Lezea ("Deabruak beste txalo bat egiten du eta mahai bat agertzen da bi kandelabroekin eta gauza goxoz beteta"); **kandeleio** G 1: J.A. Ugarte ("Garizuma ta Abenduko egun guzietan, Urteberriz, Erregenez, Kandeleioz, Andra Maria Martxokoz, Pazkoa Garizumako, ta Mayatzekotan..."); **kandelerio** G 1: Juan Azurmendi ("elizetan argizaria emanez, kandeleroak auts txuriakin garbituz"); **ganderailu** EB 1: M. Legasse ("zilarrezko zazpi ganderailuak ikusten ditut"); **kandelario egun** EB 1: *Mintzo eta kantu* 1989 ("Kandelario egunez, Gabon-jaien azken-oihartzun bezala, argiak leku berezia izaten du").

Hainbat erabileraren informazioa

ganderailu: *HiztEn* (ik. *kanderailu*); **kandelabria**: AB38 1 ('candelabro'); **kandelari eguna**: AB50 1; **kandelaria**: *HiztEn* (ik. *kandelerio*); **kandelario**: AB38 3 (hauetan *k. egun*), AB50 1, *LurE*; **kandelerio**: *HiztEn*, *Euskalterm* 1 ('candelaria'); **kanderailu**: *HiztEn*, *LurE* (ik. *kandelario*) *II Ez* dugu aurkitu ap. *DFrec*.

Euskara/euskara eta euskara/erdara hiztegiakoko datuak

gandeilu: DRA (candelaria); **gandelairo**: PMuj *DVC*; **gandelairu**: Lh *DBF* (chandelier); **ganderailu**: *EuskHizt* (ik. *kanderailu*), *HiruMila* (ik. *kanderailu*), *Lur EF/FE* (ik. *kanderailu*), *HaizeG BF* (chandelier), Lh *DBF* (chandelier), DRA, PMuj *DVC*; **kandelairu**: *HaizeG BF* (chandelier), Lh *DBF*, DRA; **kandelaria**: DRA, PMuj *DVC*; **kandelario**: *HiruMila*; **kandeleria**: PMuj *DVC*; **kanderailu**: *EuskHizt* (1696; *kandelairu* 1636; *ganderailu* 1831. Ipar. Garbikunde eguna), *HiruMila* (1 ik. *kandelario*; 2 ik. *argimutilla*), *ElhHizt* (Erl. Ipar. Fiesta de la Candelaria), *Lur EF/FE* (1 chandelier; 2 candélabre), *Casve EF* (*kanderailü*), Lh *DBF* (Var de *kandelairu*), DRA (*kanderailu*), PMuj *DVC II Ez* dugu aurkitu ap. *EskolaHE*, *Lur EG/CE*.

Bestelakoak

Sistematikoki aurreratzen direnen datuak

HLEH-EuskHizt: Ik. *kanderailu* / *HiztEn*: Ik. *kanderailu* / *LurE*: - / *ElhHizt*: - / *EskolaHE*: -

www.euskaltzaindia.net

Araua: ganderailu 1 iz. *Ipar.* 'argimutila' 2 iz. *Ipar.* 'kandelario(-eguna)' (2)

Informazio osagarria

Lexemen erregularotasuna

g-/k-. Informazio lexikografikoa

Kategoria

iz.

Erabileremu dialektala

Ipar.

Forma baten adiera(k)

1 argimutila. 2 kandelario(-eguna).

Formari buruzko oharrak

Euskaltzainen oharrak

Erabakia: BAgiria (1997-04-25): 'Knörr jaunaren oharrak direla eta [...] *ganderailu* hitza ere onartu da, honako ohar hauek alboan dituela: "*Ipar. h. argimutil. 2. h. kandelario*". Dena den, *argimutil* hitza bera ere sartu ez zenez, biak geroko uztea erabaki da, hurrengo pasaldirako'.

Aztergaia: hautamen (1)

Iturria:

HBL	Z3:HBB	B	1995-01-12
	Z4:HBL	B	1999-11-10

Formari buruzko datuak

Erabilerak

Txostenak

Aztertutako formak

hautaera, hautaketa, hautakuntza, hautamen, hautapen, hautatze, hautatzeketa eta hautazio begiratu ditugu. Ikus, gainera, *hautakizun* txostena.

OEHko datuak

(h)autera 2, G-EB (Gazt *Muslx*: "José Lloberas S.J., A.k egin digu azkenez Fray Luisen olerki-argitaratze berri-beteenik. Onoko autaera ontan oni narraio"; MEIG VII: "ez du aukera, hautaera, irakurlearen eskuetan utzi behar, ezinbestean baizik, horretarako baita Euskaltzaindi"); **(h)autaketa** 2, G-EB (Gazt *Muslx*: "Onoko autaketa onek ez du kritika arauzko izan nai"; MEIG IV: "Ez dut deus askorik esan behar sorta honetan egin den hautaketaz"); **hautakuntza** EB 1: Arti *Ipuin* ("Eslogan honekin gertatzen ziren hurrengo hautakuntzetarako"); Ik. OEH argitaratua, gainera, Zink *EEs*: "Beste edonork baño ezaguera ohez autakuntza dagiketelako"; **(h)autamen** 4, G-IE (Or *Aitork* 3: "Zerak arritzen nindun: bizi nintzan bezain egi zala nik autamena ba-nula", "Guk gaitza egitea gure autamenetik zetorrela", "Non zan ain aspaldi nere autamena"; Dh: "Nere eginbidea da, beldurtasun seindu batean bizitzea, ta nere ahal guziak egitea, [...] nere zerurako hautamena seguratzeko"); **hautapen** EB 1: MEIG VIII ("Ez dut haatik, hautapen zorrotzik egin"); **(h)autatze** (eta *haitatze*) 13: G 1 (Txill *Let*: "Hautatze larririk bada bizitzan, auxa duk larria"); IE 6 (ES: "Orai zuen baithan dago hautatzea, hauterizan zaudete, bietarik bat, hauta zazue"; *CatJauf* 2, adib.: "San Mathiasen hautatzea"; Zerb *IxtS*: "Aita Saindu berri baten hautatzea deliberatu zuten"; Mde *Pr*: "Hautatze hori eragozten zuten sentimenduzko zioak konduan eduki nahi ez baditugu ere"; Mattin in Xa *EzinB*: "Bikarioak laster egin du / suietaren hautatzia"); Zu 4 (Mercy 3, adib.: "Haitatzia egin izanen da Elizan edo Sakristaiñian Agorrilako lehen astian"; *CatLan*: "Hautatze huntan Debozionario eta Berthütiari behatzea"), EB 2 (MIH: "Bi motatako arrazoei behar dute izan gidari hautatze horretan"; MEIG VI: "Hautatze hutsaz, izateko eskubidea eman die"); Ik. OEH argitaratua, gainera, SP *POB*: "Hura barraiatzen duzu hautatzerik gabe kreatura guzien gainera", *Eusk* 1919-1920: "Eskerrak, lagun maiteak, aulki onetan eserarazi naizutelako. Ziri ta sari dedala uste det zuen autatze au", "Ezkiribatüren dü Ofizieren haitatzia, haien izen eta izen garakua, egun eta urthiareki"; **hautatzeketa** 1, Ax: "Behin aztura hartuz gero, trebatuz gero, anhitz gauza egiten da, gogoa pensatzeketa eta borondatea ere hautatzeketa ibili gabe".

EEBSko datuak

hautaera EB 3: A. Zelaia, GBarand *Gauzaki* 2; **(h)autaketa** EB 50: Gasteiz, *Karmel* 1988, N. Azurmendi, *Larrun* 1990 2, *Elhuyar* 1985, *Biztanleria* 1987 2, *KontuEkon* 1983, *Elhuyar* 4, *Lan Kide Aurrezki* 1977, M. Pagola, I. Sarasola 3, U. Larramendi, Txill, I. Aldabe, *Sinonimoen hiztegia* 2, *EHA* 1986-1990 17, *BEO* 1990 7, *Eguna* 1989, *Informatika Atlasa*, I. Aizpuru; **autakuntza** G 1: *Biologia* 1968; **(h)autamen** 6: B 2 (G. Urrutia), G 1 (J. de Iruretagoyena), EB 3 (A. Sagarna, *Bizi araua*, *EHA* 1986); **hautapen** EB 35: H. Knörr 2, Ugalde 2, *BatzAgiriak* 1985, *Egoeraren definizioa*, J.M. Torrealda 2, *TeknoMekan*, *Elhuyar* 2, F. Garitano, *Artxibategi* 1990, *ESB Programa* 2, UZEI, J.M. Odriozola, *Industri kontuak* 1985, *Legazpi*, *Egin* 1979-1989, *BEO* 1990, J. Otaegi 2, Tx. Uriarte, Azurm, *BAO* 1992-1993, *EHA* 1992-1993, *BiMailMorfol* 2, X. Mendiguren B., HezkSaila 1985, I. Uria; **hautapenezko** EB 2: *KontsumHeziketa* 1986 2; **(h)autatze** 4: G 1 (*Biologia* 1968), IE 1 (SoEg), EB 2 (*Aburu* 1982, A. Arejita); **hautazio** EB 1: Vill.

Aztergaia: hautamen (2)

Hainbat erabileraren informazioa

hautaera: HiztEn, LurE; **hautaketa**: DFrec 10, AB50 49, HiztEn, LurE, Euskalterm 6; **hautamen**: DFrec 1 (*autamen*), AB38 1, AB50 4, HiztEn, LurE, Euskalterm 3; **hautapen**: DFrec 18 (eta *auta*-), AB38 3 (hautetan *hautapenezko*), AB50 12, HiztEn, Euskalterm 44 (*hautapenezko*, *h.-axioma*, etab.); **hautatze**: AB50 15, LurE, Euskalterm 4.

Euskara/euskara eta euskara/erdara hiztegietao datuak

hautaera: EuskHizt (*1745, 1963), HiruMila, ElhHizt, EskolaHE, DRA (*autaera*), PMuj DVC (*auta-era*); **hautaketa**: EuskHizt (1963), HiruMila, ElhHizt, EskolaHE, Lur EG/CE eta EF/FE, PMuj DVC (*autaketa*); **autakunde**: PMuj DVC; **autakuntza**: DRA, PMuj DVC; **hautamen**: EuskHizt (1809; 1 Zah. G. er. hautaketa; 2 1956; hautatzeko ahalmena), HiruMila, ElhHizt, EskolaHE, HaizeG BF, Lh DBF, DRA (*autamen*), PMuj DVC (*autamen*); **hautapen**: HiruMila, ElhHizt, Lur EF/FE, Casve EF (*haütapen*), Lh DBF, PMuj DVC (*autapen*); **hautatze**: EuskHizt (~1660), HiruMila, EskolaHE, Lh DBF, DRA (eta *autatze*), PMuj DVC (*autapen*).

Informazio osagarria

[45.51] -men.

Informazio lexikografikoa

[53.11] (lehen) 'hautatzea, aukera'; gaur 'hautatzeko ahalmena', sin. **aukeramen**.

[52.1] iz.

[53.1] hautatzeko ahalmena.

Formari buruzko oharak

Erabakia

EBB (1997-04): hurrengorako.

Aztergaia: beren-berengi (1)

Iturria:

HLB Z4B:EEBS:019 E 2002-11-12

Formari buruzko datuak

Erabilerak

Txostenak

OEHko datuak

a) izond.ak dira ap. Izt C jasotako **bere bereki** 15, **beren bereki** 2, **beren berenki** 5 (adib.: "Gisa berperean dirade, bada, Euskarazkoak eta Euskararen bere berekiak, mundu osoan aurrenengotzat ezagutzen diran Probinziarik gogoangarrienak izen oekin", "Euskarak badituela txori ta pistiaentzako ere izen beren berenkiak", "Españaren lendabiziko asieratik gozatzen dituzten oitza ta oitura oneski beren berekiak"), eta **beren-bereki** 1, Aran *Sign* ("Eta beste edozein bideon ere, lagun-urkoen protxurako izanik, beren-berekitzat ta beren bizi-legearen erakotzat eukitzea" — y tener por conforme a su vocación cualquier otro medio que se ofreciese de aprovechar a los prójimos) — ik. OEH argitaratuan **bereki** sarrera eta horko bi azpisarrerak: **bere-bereki** 'propio (de él)', **beren-bereki** 'propio (de ellos)'; **b)** adlag.ak 3 dira: **beren berengi** (Zav *Fab*: "Ta guztiz bere / neskak damuaz / beren berengi / ez eban, ez, asko bear, / antxe egiteko txorienagaz / taska taska negar negar"); **beren berengiz** eta **berengi berengiz** (Erkiag *BatB*: "Oneek, eurentzat berengi berengiz egiñiko kartzelak izaten zituen", "Gazte oneri eskeintzen deuta, beren berengiz").

EEBSko datuak

a) adlag.ak dira **berein-beregiz** 1, **beren beregi** 10, **beren-beregiz** 6, **berenberegiz** 2: Eguzk *ItzBik* ("Gai bakoitzean ainbat adibide ipiñi dodaz; baña beren-beregiz orretan asi ta ekin ezker, askozaz geyago be idoro lediz"), *Agur* 1974 ("Aurreko gizaldian Durango'ko Euskal-jaietarako berein-beregiz asmatua"), J. Otaegi ("Hemendik Oregara, jaioterrira, 1931an, baina eginkizun batetarako beren-beregiz traba guztiz askatua: *Euskaldunak* poema idazteko hain zuzen"), G. Piedra 2 ("Kontzientzia honi berenberegiz atxekirik dago fatalismoa, zeinek beso-uztartzera bait darama", "Kontzientzia kritikoak berenberegiz du errealitatean integraturik egotea"), *BAO* 1992-1999 arteko 7 (adib.: "Espezia hauek ehizatzean interesatuek eskabide egokia aurkeztu behar izango dute [...] bertan beren beregi hauek agertaraziko direlarik", "Subjektu pasiboek 1991rako araubide errazturik aukeratu ez badute, ez diote zertan uko egin beren beregi 1995. urterako"), *Ribera* ("Gero oihala zurria barri baten ipini zan, Museoko arotzerian Oregoneko pinu-zurez beren-beregiz kuadrarentzako egindakoa"), J.M. Etxebarria ("—Ba, mutil, --erantzun zion olagizon handikiak--, hori baino ez baduk joan egingo natzaiok lehen bait lehen eta beren beregi joan be gainera"), *Markina-Xemein* ("Baseliza honetan San Bizente, San Martin eta San Adrianen irudiak egozan aspaldian, eta bakotzak bere aldea eukan, beren beregi"), *Zer* 1996 ("Bera erakusteko, egun bat beren-beregiz [oharra: beren-beregiz = bereziki / gurata; gura izanda] aukeratzen eben"), Eskubide errealak ("Aukera hori HAre 218. art.an dago jasota beren beregi"), *LandaTurismoDekretua* 1999 ("Etxebizitzaren barruan egon daitezke, edo kanpoan beren-beregiz horretarako jarritakoak izan daitezke"), *Txulufirina eta arrosa* ("Pastoralgileek tarteka-marteka eta ekintza nagusiaren unerik garrantzitsuenak markatuaz, beren beregi konposaturiko kantuak eta aireak aurkezten dituzte"); cf. **beren-beregizko** izlag. 1, *EHAA* 1998 ("Hainbat gauza berri dakartza araudi berriak. Aipagarria da, lehenik eta behin, kirol-sozietate anonimoei egiten zaien beren-beregizko aitortzea") www.euskaltzaindia.net

Aztergaia: beren-berengi (2)

Hainbat erabileraren informazioa

Ez dugu aurkitu ap. DFrec, AB38, AB50, HiztEn, LurE, Euskalterm.

Euskara/euskara eta euskara/erdara hiztegiako datuak

beren beregi: HiruMila (*beren-beregi*: adond. expresamente, adrede, a propósito, con intención expresa), DRA (adrede), PMuj DVC (B eta *beren bereik*, *beren berengi*, *beren bererik*, *beren berik*: expresamente, de intento, adrede, ex profeso, de propósito, intencionadamente, voluntariamente, deliberadamente); **beren-beregiko**: HiruMila (*izlag.* expreso/sa, hecho/a a propósito); **beren-berengi**: ElhHizt (a propósito, adrede), DRA (adrede); **beren-bererik**: HiruMila (ik. *beren-beregi*) // Ez dugu aurkitu ap. ElH, EuskHizt, EskolaHE, Lur EG/CE eta EF/FE, Casve EF, HaizeG BF, Lh DBF.

Sistematikoki aurreratzen direnen datuak

ElH: - / ElhHizt: AS / EskolaHE: -

Irizpideak

[31.33] tradiziokoaren forma eta kategoriak gorabehera, darabiltenek batez ere *beren-beregi* forman darabilte, eta adlag. gisa.

Informazio osagarria

[41.212] Ik. *beren-beregi*.

Araua: **beren-beregi** adlag. *Bizk.* 'apropos, nahita': *beren-beregi etorri da geu ikustera.*

Aztergaia: **beren-beregi**

Iturria:

	Kodea	Data	Proposamena
Hiztegi Batuko Lantaldea:	Z4B:EEBS:019	2002-11-12	Lantaldeak onartua, informazio bat gehituz

Formari buruzko datuak

Informazio lexikografikoa

Kategoria

adlag.

Erabileremu dialektala

Bizk.

Formari buruzko oharra

Euskaltzainen oharra

[E208]: "esangura jarri 'propioa, aproposa".

[E116]: "Arruntean adlag bezala erabili izan da, nahiz badiren adibide batzuk izond gisa ere. Nik adibide bat ere jarriko nuke gauzak argiago uzteko. Hau da nire proposamena: **beren-beregi** adlag. *Bizk.* 'apropos, nahita': *beren-beregi etorri da geu ikustera*".

Erabakia:

Erabakia (2005-03-18): 'OK'.

Aztergaia: karpeta (1)

Iturria:

HBL	Z3:HBB	F	1995-05-25
	Z4:HBL	B	2000-05-10

Formari buruzko datuak

Erabilerak

Txostenak

OEHko datuak

a) 'ehun-mota' adierako **karpeta** IE 1: SP *Phil* ("Zeren [sakramendu sainduaren] ogiaren iduriak karpeta eta tapizeria bat bezela liratezke"); **b)** 'barruan paperak, dokumentuak, etab. gordetzeko erabiltzen den kartoiozko edo plastikozko azala' adierako **karpeta** B 3: Erkiag *BatB* ("Karpetearen azala jaso eban [...]. Paper pilloa ikusi eban", "Karpeta baltza", "karpeta koipeztuan").

EEBSko datuak

karpeta (eta -txo) B-EB 39: J. Artaraz 2 (adib.: "Mendirako urteeran karpeta bat eroango dozu egunkari orriz beteta"), J.M. Kortazar 6 (adib.: "karpeta zaharrak"), E. Zabala ("Artxiboko karpetan"), *MatHast* 7 (adib.: "A Karpeta"), SEIE 4 (adib.: "Bi plastikozko karpetetan agertzen zaizkizu"), J. Berruezorri *omenaldia* 2 (adib.: "oroigarritzko karpeta"), J.M. Apalategi ("Eskuetako batean karpeta bat daramate"), HezkSaila 1984 ("Kartulinaren neurriko karpeta bat"), *LanIntel* ("karpeta, mahaia, etab"), *AdminLan* ("klipak, borragomak, karpetak"), Gte ("galtzarpean karpeta beltz batekin"), J.A. Mujika ("karpeta beltz zikin batean"), X. Gereño ("Maginot lineari zegozkion karpetak aztertuz"), Gand *Uda* ("karpetaz, korbataz, buzoz"), P. Sarrionaindia 2 (adib.: "Liburuak; zenbat; karpeta; etxe bat"), X. Goia ("artxibatu karpeta batean"), I. Aranbarri ("karpeta, orri kalkatuak barnean"), K. Biguri ("karpeta piloari eusten zion"), *Santa Mariñe* 1994 ("Zilarrezko eraztun bat, karpeta, fraka bakeruak"), RIEV 1983 ("Dokumentazio karpeta, adierazpen eta txosten laburpenen ale fotokopiatu batekin"), A. Ormaetxea 2 ("orri betetako karpetatxo bat eman zidan").

Zerrenda osagarriak

HezkAdmin: carpeta / HitzIrud: "karpeta = carpeta" / Katal: "Karpeta: Carpeta" / Prestas: 6. gaia; 109 lek. (B 47 / G 62).

Hainbat erabileraren informazioa

karpeta: DFrec 4, AB38 13, AB50 5, HitzEn, Euskalterm 8 // Ez dugu aurkitu ap. LurE. www.euskaltzaindia.net

Aztergaia: karpeta (2)

Euskara/euskara eta euskara/erdara hiztegietao datuak

karpeta: HiruMila, ElhHizt, Lur EG/CE eta EF/FE (dossier, sous-main), PMuj DVC (carpeta; *karpetan sartu*, *gorde* = encarpetar) II Ez dugu aurkitu ap. EuskHizt, EskolaHE, Casve EF, HaizeG BF, Lh DBF, DRA.

Erdara/euskara hiztegietao datuak

Erdal *carpeta* / *chemise*, *dossier*, *sous-main* formen ordainak: **karpeta**: HiruMila, ElhHizt, Lur EG/CE II HiruMila: *paper-zorro* II Lur EF/FE: Ø / *bilgo*, *dossier*, *karpeta* / *karpeta* II XarHizt: Ø / *paperak*, *agiriak* / Ø II Casve FE: Ø / Ø / *paperpeko*; (en s.) *kürpetik* II HaizeG FB: Ø / *paper-sorta*, *paper-alde* / *paper-azpiko* II T-L LBF: Ø / *paper-alde* / *paper-azpiko* II PMuj DCV: 1 *tapete de badana* = *larru-zamau*; 2 c. *para escribir* = *paper-azpiko*; 3 *cartapacio* (de papeles) = *paper-zorro*; (de libros) *padroi*, *palasa*, *idazti-zorro*, *liburu-zorro* II Azkue Aurkibidea: Ø

Erdaretao formak

fr (DLLF): *sous-main* (*para escribir*); *chemise*, *dossier* (*para documentos*); *tapis de table* (*sobre la mesa*); **it** (S. Carbonell): *tappeto da tavola*; *tappetino per cassapanche*; *sottomano* (*cartella da scrivania*); *camicia*, *copertina* (*per incarti*); *distinta*, *elenco* o *lista* (*di effetti presentati allo sconto*, o *all'incasso*; *di cuponi*, *cedole*, *tagliandi*, *presentati all'incasso*; *di azioni*, *valori pubblici*, *presentati al cambio* o *per la stampigliatura*); *busta* (*da lettere*); *portiera*, *tenda* (*che si metteva anticamente nelle osterie*); *provisional* *distinta*, *lista* o *elenco provvisorio*; **ca** (DCC): *carpeta*; **en** (Collins): *folder*, *file*; *portfolio*; (*cartera*) *briefcase*; (*de disco*) *sleeve*; *de información* *information folder*, *briefing kit*; *cerrar la c.* *to close the file* (*in an investigation*); **de** (Langenscheidts): 1 *Schreib-*, *Kolleg-mappe*; *Schreibunterlage*; *Aktendeckel*; (*Schallplatten-*)*Hülle*; *Aktentasche*; *de anillas* *Ringbuch*; *de dibujo* *Zeichenmappe*; 2 (*Tisch-*)*Decke*; 3 *Aufstellung*, *Abrechnungsliste*; 4 *Schreibpult*.

Irizpideak

[33.132] ez du mailegu onartzekoen minimoa betetzen (fr *carpette* besterik da adieraz; eta are nahasgarriagoa, horregatik); baina ez dakigu ezagun-erabilia den Iparraldean.

[33.113.14] ez du mailegu onartzekoen gutxienekoa betetzen; hala ere, onarpen eske aurkezten du lantaldeak, ordezkutzen zaila iruditzen baitzaio, Hegoaldean behintzat.

Informazio lexikografikoa

[52.1] iz.

[51.1] Heg.

[53.1] *paper-zorroa*.

Formari buruzko oharra

Euskaltzainen oharra

Erabakia

EBB (1997-09): bigarren itzulirako.

Araua: gatibu (1)

Aztergaia: gatibu

Iturria:

	Kodea	Data	Proposamena
Araua:	Z3:EArau72		
Hiztegi Batuko Lantaldea:	Z1:BatHizt	1994-09-22	Lantaldeak onartua, informazio bat gehituz
Hiztegi Batuko Lantaldea:	Z3:EEBS:11		

Formari buruzko datuak

Erabilerak

Txostenak

OEHko datuak

344 ager. guztira, adiera desberdinetakoak; formen arabera (adierak kontuan hartu gabe), IEko forma garbia *gathib-* da, baina *gatib-* eta *kautib-* ere erabili izan dira. Gn *katib-* eta *katig-* dira nagusi. Bko forma nagusia *katig-* da, baina *katib-* eta *kautib-* ere agertu dira. EBn *gatib-* bakarrik, eta behin. 1900 aurretik erabili da batez ere ***gathib-*** (104): 'preso (hartu)' adierako 67 eta 'amodioak etab. *gatibatu*' adierako 37; IE bakarrik (Lç, E, Ax, Harb, SP, Hm, Gç, *Marll*, *CatLuz*, Gy, Zby, Arb, Laph, Elsb, Zerb, Ch, Lg, Dv, ES, Mat); ***gatib-*** (19), aipatutako bi adiera horietan: G 8 (Ub), IE 11 (Monho, E, Ch, Arb *Igand*, Lf *Murtuts*) eta EB 1 (Arti *Tobera*); ***gatig-*** (12): bakarrik 'lotu, trabatu' adierakorekin azaldu da: G 11 (VMg, Azurm *HitzB*) eta B 1 (Mg *PAb*); ***katib-*** (73), ia beti 'preso' adieran, behin 'haurdun egon' esanahian; B 7 (Añ, Zav Fab, Mg *PAb*), G 65 (Berron *Kijote*, Aran, Echag, Iraola, AA, Gco, Cb, Ub, Izt, Arr, Lard, Vill *Jaink*) eta 1 Añ *CatAN*; ***katig-*** (117): 'preso' eta 'lotu' adierekin azaldu da gehienbat; 'haurduna' behin (B); garai guztietakoa da: B (Otx, Añ, Astar, JJMg, AB, Echa Jos, Mg, Ag, fB, VMg, Itz, Ur, Gand, Zav, A *BGuzur*, Bilbao *Ipuib*, Erkiag, Akes) eta G (Mg, Xe, SMitx, Berron, Vill, Txill *Let*, Ag, Mok, VMg) nagusiki; EB (Arti *MaldanB*); ***kautib-*** (19): 'preso' eta 'amodioak etab. *gatibatu*' adierak dituela azaldu da beti, 1900 aurrean nagusiki: B 6 (Cb *CatV*, *CatBus*, *CatLlo*) eta IE 13 (*CatR*, *CatAe*, *CatSal*, *CatUlz*, *CatB*, Legaz).

EEBSko datuak

Agertu den kasu guztietan 'preso' esanahia du: ***gatibu-*** da forma nagusia, 17 ager.ekin, hauetako 15 EB; ***katibu-*** 4 aldiz aurkitu da, hauetako 3 EB; ***katigu-*** gutxitan baina euskalki desberdinetan azaldu da: B, G, IE (eta EBn hiru aldiz).

Hainbat erabileraren informazioa

DFrec: *gatib-* 6; *katib-* 1; *katig-* 3; AB38: *gatib-* 6; *katib-* 4; AB50: *gatib-* 2; LurE-HiztEn: *gatibu*, *gatibatu*, *gatibualdi*, *gatibutasun*.

Araua: **gatibu** (2)

Bestelakoak

Jatorrizko forma

gatibu, katigu [gatibu hobestekoa da]

Lantaldearen irizpideak

Berrestekoa da, erabat nagusitu ez den arren

Dudazko kasuetan, formetako bat hobesteko arrazoi pisuzkorik ez dagoenean, Euskaltzaindiaren lehendiko erabakiari eutsiko zaio; hots: **gatibu** da hobestekoa. Bere lekuan ikusiko dira *kateatu*, *katiatu*, etab.

Formari buruzko oharrak

Iritzi-emaileak

[E124]: "ikus gorago *kartzela*-rako esana" (1995-06-16)

aztergaia: jadaneko (1)

Iturria:

HBL Z4:HBL F 2000-04-11

Formari buruzko datuak

Erabilerak

Txostenak

OEHko datuak

jadaneko (eta y- 5) 13, denak adlag.ak: Hb 5 ("Baziren yadaneko kantoin eskaldunak Espaniari berak esteka zirenak", "Beldurrez yadaneko odol gabetua", "Yadaneko Afrikan baitzen podorosa", "Urriñarra da Petit, oraino gaztea, Halere yadaneko ororen lorea", "Yainkoak erakutsi zuen bere eskua hinka hertsu hortan Susannari, baina yadaneko haren beldur xoilaz emana zuen garbitasuna gerizean"); Jnn *SBi* 5 (adib.: "Bazuen jadaneko hirur egun, Maria eta Josep zabiltzala beren Haur maitearen ondotik", "jadaneko hogoi urthe haurrik gabe zirela", "Bazuelarik jadaneko denbora pixka bat elkarrekin bizi zirela", "Bazuen jadaneko hogoi-ta hemezortzi urthe Frantziarathorria zela", "jadaneko adin handia zuelarik, joan zela behin Erromara"); Mde *Pr* 2 ("Gautzen ari zen jadaneko, baina astia zuen etxera itzultzekotz", "begitartea jadaneko urdindurik eta mihia ahotik erdi aterarik"); Alr *in* Izeta *DirG* ("Zeruko Argian eta Baionako Herria astekarian irakurgai pollitak argitaratu izan ditu jadaneko").

EEBSko datuak

a) adlag. gisa erabiliak: **jadaneko** 2, Alr *in* Izeta *DirG* (OEHko testuinguru bera); J.M. Malharin ("Teresak ez du Diana Vaughan-en aurkezte beharrik, jadaneko ezaguna baita komentuan"); **jadaniko** 2, SEIE ("Jadaniko Alemaniako erromanikoaurrean aurkitzen dugun bezala, irudien buruak goierlieben daude"); F.M. Ugarte ("lehendabiziko lanak, jadaniko ezagunak diren egile eta tailer holandarrak eginak dira"); **b)** izlag. gisa erabilitako **jadaneko** 2: *EHAA* 1988 ("Baimen hau emateak ez du esan nahi, eskatzaileak, Itsas Hazkuntzez indarreango xedapenek arautzen dutenaz aparte, administrazio, ogasun, osasun, lan, etab. arloetan jadaneko diren beste arau batzuekin"); *ELA/STV* 1992 ("Indar abertzaleen erreibindikazio honek, jadaneko arau-markoaren baitan erraz eman daitekeen gauza bestalde, topo egiten du hala ere botere zentralaren jarrera itxiarekin").

aztergaia: jadaneko (2)

Sistematikoki aurreratzen diren datuak

HLEH-EuskHizt: + / HiztEn: + / LurE: + / ElhHizt: + / EskolaHE: +

Hainbat erabileraren informazioa

jadaneko: HiztEn (1 [adb.] jadanik; 2 [izlag.] indarrean dagoena); LurE (adlag.), Euskalterm 18 [izlag.] (hauetan 10 *indarreango* sinonimoarekin eta 3 *indarrean egon*, *jarri* sinonimoekin); **jadanekotasun**: Euskalterm 2 (*iraunaldi* sinonimoarekin) // Ez dugu aurkitu ap. DFrec, AB38, AB50.

Sektore jakin bateko informazioa

Ez dugu aurkitu ap. AgAld hitz-bilduma, AdminEL, HezkAdmin, LurraldeAntol, AdminMila, Eurltune.

Euskara/euskara eta euskara/erdara hiztegieta datuak

jadaneko: EuskHizt (adlag.), ElhHizt (1 adlag.; 2 izond.), HiruMila (1 adond.; 2 izlag.), EskolaHE (adlag.), Lur *EF/FE* (déjà), Casve *EF* (en vigueur), DRA (ya, tan pronto; de ahora, vigente), PMuj *DVC* (ya, para ahora, tan pronto, vigente, en vigor, desde ahora, en adelante, en lo sucesivo); **jadanekotasun**: HiruMila // Ez dugu aurkitu ap. Lur *EG/CE*, HaizeG *BF*, Lh *DBF*.

Irizpideak

[34.11] tradiziokoa adlag. da ("bazuen jadaneko hiru egun..."); gaur indartu dena, berriz, izlag. ("jadaneko arau-markoa"). Euskaltzaindiari dagokio erabilera berria epaitzea.

Araua: fondo iz. h. funts (1)

Aztergaia: fondo

Iturria:

	Kodea	Data	Proposamena
Araua:	Z3:EArau68		
Hiztegi Batuko Lantaldea:	Z3:IrEm		

Formari buruzko datuak

Erabilerak

Txostenak

OEHko datuak

Ik. OEH argitaratuan **funts 2** ("Bien, riqueza; capital; propiedad, terreno"): horko 8 ager. 'lur-ondasuna' adierakoak dira (Etch; Elsb *Fram*; Prop; Zub; Idiartegaray *GH*; A *EY I*; Ardoy *SFran*; Xa *OdoI*); eta 2 adiera erabakigaitzekoak: "Jesusen penek darotate erosi ene gloria: fons handi huntan finkatzen dut ene fidantza gustia" (Gç); "Zilhegi ez diren prestamuak egiten dituztenek eta, funtsa bethikotz abandonatu gabe, intresa tiratzen dutenek" (Brtc); 'kapitala, dirua' adierako *fondo* formarik ez dugu aurkitu

EEBSko datuak

fondo eta konposatuak 24 aldiz jaso dira, EB (Elhuyar 6; UZEI 2; Lankor; X. Mendiguren Bereziartu; B. Bakaikoa 3; J.A. Agirre; M. Navarro; M.A. Elkoroberezibar; Hazienda, Finantza eta Ogasun saila; *Oinarritzko legeria Bizkaian*; EHAA; AAO 2; *Hemen*, 1987; *Egin* 2); **funts** ez da 'kapitala' adierarekin azaldu.

Hainbat erabileraren informazioa

DFrec: **fondo** 1 (eta *diru fondo* 3; *monetal fondo* 1) // AB38: **fondo** 2 (eta *fondo-bidalketa* 1; *fondo-gordailu* 1; *fondoak bidaldu* 1; *fondoak sortatu* 1; *ondasun-fondo* 1); **funts** '?' 1; **hondo** '?' 21 (eta *laguntza-diru-hondo* 1) // AB50: *andeapen-baltzar* 2; **baltza** 10 (eta *diru-baltza* 2; *emendio-baltza* 5; *herri-baltza* 1; *ordezkaketa-baltza(k)* 6); **baltzu-diru** 2; **diru** 7 (eta *diru-ezarketa* 2; *dirubaltza* 12; *dirubaltzu* 2; *dirutango* 2; *herri-diru* 1; *herri-dirutango* 4; *herridiru* 4); **domu** 2 (eta *ordezkaketa-domu* 2); **fondo** 3 (eta *fondo galdu* 2; *fondo-egozten* 3; *kaudimengabeen fondo* 1); **funts** '?' 3; **hondo** '?' 8; **hondo** 1; **kontu** 2; **ondasun** 1 (eta *garantiazko ondasun* 1) // HiztEn: **fondo**: Ekon. Pertsona edo erakunde batek eduki edo erabil dezakeen diru-kopurua; **fondo propio** (pl.): Enpresa batek duen kapitala (...); **fondo publiko** (pl.): Estatuak eskuratutako fintantza-baliabideak (...); **maniobra-fondo**: enpresa batek eragiketa arruntak egin ahal izateko duen diru-kopurua; **funts** (lpar.) Kapitala, dirua, bereziki ezarritakoa; tronkoa: Diru-maileguaren funtsa eta korrituak. // LurE: **fondo**: Ekon. (Pl.) Enpresaren edukian gastuak ordaintzeko dagoen diru multzoa. Fondoek negozioaren hazkunderako bide ematen dute, eta aldi berean ezustezko gastuak ordaintzeko aukera // Estatuaren administrazioari dagokiola, gastuak ordaintzeko diru publikoa; **funts**: kapitala, dirua, ezarritakoa bereziki. // Euskalterm: es *fondo*-ren baliokidetzat eman direnak: **fondo** 76, eta 109 lexiatan (*amortizazio-fondo* 1; *arauketa-fondo* 1; *asistentzi fondo* 2; *aurreikuspen-fondo* 2; *aurrekontu-fondo* 1; *autoaseguru-fondo* 1; *berme(zko) fondo* 3; *bermetarako fondo* 2; *besteren fondoak* 1; *bibliografi fondo* 2; *diru-fondo* 1; *eguneratze-fondo* 1; *elkartasun-fondo* 1; *elkartasun-fondo* 1; *errebertsio-fondo* 1; *erregulazio-fondo* 1; *erreserba-fondo* 3; *finantzaketa-fondo* 1; *finantzapen-fondo* 1; *fondo erkide* 2; *fondo estruktural* 1; *fondo galdura* 1; *fondo galdurako* 5; *fondo ganantzial* 1; *fondo garantizatu* 1; *fondo gordailatuak* 1; *fondo hilerak* 1; *fondo hilerako* 1; *fondo likido* 1; *fondo propioak* 1; *fondo publiko* 9; *fondo sekretu* 1; *fondo-atzemate* 1; *fondo-aurrerapen* 1; *fondo-bidalketa* 1; *fondo-erabilera* 1; *fondo-erakarketa* 1; *fondo-eske* 1; *fondo-eskurapen* 1; *fondo-falta* 1; *fondo-fluxu* 1; *fondo-gordailaketa* 2; *fondo-gordailuzaintza* 1; *fondo-hornidura* 1; *fondo-jatorri* 1; *fondo-kontaketa* 1; *fondo-kontsignazio* 1; *fondo-mugimendu* 1; *fondo-zaintza* 1; *fondo-zuzkidura* 1; *fondoak eduki* 1; *fondoak zaindu* 1; *fondogabeko* 1; *fondoazain* 1; *garapen-fondo* 2; *gizarte-fondo* 2; *hornidura-fondo* 2; *inbertsio-fondo* 3; *inoren fondoak* 1; *interbentzio-fondo* 1; *kaudimengabezi fondo* 1; *konpentsazio(ko) fondo* 1; *laguntza-fondo* 1; *likidezi fondo* 1; *maniobra-fondo* 1; *merkataritza(ko) fondo* 1; *moneta-fondo* 1; *mutua-fondo* 1; *ondare-fondo* 2; *pentzio-fondo* 1; *prebisio-fondo* 1; *presupostu-fondo* 1; *udal-fondo* 2; *zirkulazio(ko) fondo* 1; *zuzkidura-fondo* 1; **diru** 1 (dirua bildu); **funts** 1; **kapital** 1 (lanerako kapital); **kutxa** 1 (greba-kutxa).

Araua: fondo iz. h. funts (2)

Euskara/euskara eta euskara/erdara hiztegiak datuak

Bestetakoak: Elhizt: fondo (econ.) **fondo**; fondo de amortización: **amortizazio-fondoa**; fondo de garantía salarial: **soldatak bermatzeko fondo**; fondos públicos: **diru publiko**; fondos reservados: **diru bereziak**; provisión de fondos: **fondo-horniketa / funts**: (Ipar.) fondo, capital, dinero (especialmente el puesto para algo); principal de un préstamo: diru-maileguaren funtsa eta korrituak: el principal y los intereses de un préstamo de dinero. // HiruMila: fondo (Adm.) caudal, dinero: **fondo**: fondo de compensación interterritorial: **lurraldeen arteko konpentsazio-fondoa**; fondo para obras municipales: **udal-obretarako baliabide-fondoa**; fondo europeo de orientación y garantía agrícola: **nekazaritzako orientazio eta bermerako europar fondoa**; fondo en caja: **kutxako fondoa**; fondo fijo autorizado: **fondo finko baimendua**; fondo líquido excedente: **soberako fondo likidoa**; fondo monetario internacional: **nazioarteko moneta-fondoa**; fondos ajenos: **inoren fondoak**; fondo para obras benéfico-sociales: **ongintza-gizarte ekintzetarako fondoak**; fondos propios: **norbere fondoak**; fondos secretos: **ezkutuko fondoak / fondo sekretuak**; fondos sobrantes: **enparauko fondoak**; a fondo perdido: **fondo galdura**; transporte de fondos: **fondo-garraioa**. // Lur EG/CE: **funts**: capital; es **fondo** sarrerak ez du adiera hau; eu **fondo** ez da azaltzen. // Lur EF/FE: fonds: **funtsak**; **funts**: (pl.) fonds en biens et terres; **funtsak**: fonds. // Casve EF: Fonds: lür; (ressources) hontarzün; (argent) **funts**, **eskuarte**. // PMuj DCV: fondo común, caudal, capital social: **funts**, **eskuarte**, **baltza**, **oin**; fondo de reserva: **erantzutekoa**.

Sektore jakin bateko informazioa

BarnErrot: **fondoa**. // PFGZ: Fondo: **fondo**. // Europako Ituneen Hiztegia: es **fondo(s)** dira: **diru** 1 (42 eu *estatu-diruak*; es fondos estatales; fr ressources d'Etat; de staatlichen Mittel; en State resources; it risorse statali), 8 **fondo** (472 eu *diru-fondoak*; es fondos; fr fonds; de -fonds; en funds; it fondi; 1216, 1229 eu *fondoak*; es fondos; fr fonds; de Mittel; en funds; it fondi; 1218 eu *erreserba-fondoa*; es fondo de reserva; fr fonds de réserve; de Reservefonds; en reserve fund; it fondo di riserva; 1685 eu *Nazioarteko Diru-Fondoa*; es Fondo Monetario Internacional; fr Fonds monétaire international; de Internationalen Währungsfonds; en International Monetary Fund; 1801 eu *egitura-fondoak*; es Fondos con finalidad estructural; fr Fonds à finalité structurelle; en structural Funds; 1805 eu *Eskualde-Garapenerako Europako Fondoa*; es Fondo Europeo de Desarrollo Regional; fr fonds européen de développement régional; en European Regional Development Fund; 467 eu *Europako Gizarte-Fondoa*; es Fondo social Europeo; fr Fonds social européen; de Europäischen Sozialfonds; en European Social Fund; it Fondo sociale europeo) **baliabide** 1 (701 eu *estatu-baliabideak*; es fondos estatales; fr ressources d'Etat; de staatlichen Mittel; en State resources; it fondi statali); 2 **dirutza** (1205 eu *dirutza*; es fondos; fr fonds; de Mittel; en funds; it fondi; 1220 eu *dirutzak* es fondos; fr fonds; de Geldmittel; en funds; it fondi). // Lurralde Antolamendu eta Hirigintzari Buruzko Hitz-Bilduma: fondo (económico): **dirua**; fondos municipales: **udal-diruak**; fondos públicos: **herri-diruak**.

Erdaretako formak

fr (DLLF): **fonds**; eta *Fonds monétaire international*; *fonds de commerce*; *fonds de roulement*; *caisse de retraite*; *caisse o fonds de prévoyance*; *fonds perdus*; *fonds de placement*; *chèque sans provision*; *fonds publics*; *disponibilités*; it (L. Ambrozzi): pl.: capitali, denaro, **fondi**; capital a fondo perdido: capitale a **fondo** perso; **ca** (DCC): fondo; **fons** d' amortizació: fondos de amortización; **fons** de reserva: fondos de reserva; **fons** perduto: fondo perdido; en (DEIL): **fund**; Fondo Monetario Internacional: International Monetary Fund; fondo de amortización: sinking fund; fondo para la construcción: building fund; money, resources; pl. Funds: fondos disponibles, available funds; estar en fondos: to be in funds; fondo de operaciones: working capital; fondo de rotación: revolving fund; fondo perdido: life annuity; fondos bloqueados: frozen assets; fondos públicos: public funds, government stock; reunir fondos: to raise funds; **de** (Slaby-Grossmann): Geldstock, Kapital, Stammvermögen; **Fonds**; Fondo Agrícola Europeo: Europäischer Ausrichtung- u. Garantiefonds; fondo de amortización: Tilgungsfonds; fondo de compensación: Ausgleichsfonds; Fondo de Desarrollo y Saneamiento: Entwicklungs- u. Sanierungsfonds; fondo del Estado: Staatsfonds; Fondo Monetario Internacional: Internationaler Währungsfonds; fondo de reserva: Rücklage; (pl.) Vermögen, kapital, Geld; fondos de amortización: Amortisationsgelder; fondos bloqueados: Sperrguthaben; fondos en circulación: Umlaufvermögen; fondos de cobertura: Deckungsmittel; fondos públicos: Effektenhandel; disponer de fondos: über Geldmittel verfügen; entregar fondos: Fonds liefern; enviar, remitir fondos: Deckung einsenden; estar desprovisto (od falto) de fondos: über kein Kapital verfügen.

Araua: fondo iz. h. funts (3)

Terminologia

Ik. *Économie - Finance - Monnaie*: 106 fr Fonds monétaire international; en International Monetary Fund; de Internationaler Währungsfonds; it Fondo monetario internazionale; es Fondo Monetario Internacional; pt Fundo Monetário Internacional. // 120 fr fonds fiduciaire; en Trust Fund; de Trusfonds; it fondo fiduciario; es Fondo Fiduciario; pt Fundo Fiduciário. // 166 fr Fonds européen de coopération monétaire; en European Monetary Cooperation Fund; de Europäischer Fonds für währungspolitische Zusammenarbeit; it Fondo europeo di cooperazione monetaria; es Fondo Europeo de Cooperación Monetaria; pt Fundo Europeu de Cooperação Monetária. // 173 fr Fonds monétaire européen; en European Monetary Fund; de Europäischer Währungsfonds; it Fondo monetario europeo; es Fondo Monetario Europeo; pt Fundo Monetário Europeu. // 208 fr fonds; en funds; de -mittel; it fondi; es fondos; pt fundos. // 478 fr fonds propres; en own funds; de Eigenmittel; it fondi propri; es fondos propios; pt fondos próprios. // 660 fr obligations publiques, fonds publics; en public funds; de Obligationen der öffentlichen Hand; öffentliche Schuldverschreibungen; it obbligazioni pubbliche, fondi pubblici; es fondos públicos, obligaciones públicas; pt obrigações emitidas por entidades de direito público, fondos públicos. // 812 fr libérer des fonds; en to release funds; de Mittel freigeben; it liberare dei fondi; es liberar fondos; pt liberar fundos. // 813 fr mobiliser des fonds; en to mobilize funds; de Mittel mobilisieren; it mobilizzare dei fondi; es movilizar fondos; pt mobilizar fundos. // 814 fr placer des fonds; en to invest funds, to place money; de Gelder anlegen; it collocare capitali; es invertir fondos, colocar fondos; pt colocar fundos.

Bestelakoak

Euskaltzaindiaren Arauak

fondo h. funts.

Zerrenda osagarriak

HezkAdmin: "fondo: fondo (econ.)"; "fondo amankomun: fondo común"; "fondo finko: fondo fijo"; "fondo finko baimendu: fondo fijo autorizado"; "fondo guztira: total fondo"; "fondoaren kontrako ordainketa: pago contra el fondo" / PFGZ: "Fondo: Fondo" / BarnErrot: "Udal Obretarako Baliabide Fondoa: Fondo de Recursos para Obras Municipales" / Eegunk: "fondo, Nazioarteko Moneta Fondoa, Europako nekazaritzarako fondoak, eskualdeen garapenerako Europako fondoa, Europako Gizarte Fondoa": "† fondo erreserbatuak e. diru bereziak".

Formari buruzko oharra

Iritzi-emaileak

[E301]: [nire ustez sartu beharrekoa da] (1995-04-18)

Euskaltzainen oharra

[E109]: funts proposatu du "fondo (de inversión etc.), cantidad de dinero" adierarekin.

Erabakia:

BAGiria (1997-02-28): 'diruzkoa' hurrengo bilerarako uztea erabaki da. BAGiria (1997-03-21): fondo h. funts agertzea onartu da.

Aztergaia: nazareno (1)

Iturria:

HBL Z3:HBB F 1996-01-24
Z4:HBL B 2005-06-07

Formari buruzko datuak

Erabilerak

Txostenak

OEHko datuak

a) 'Nazaretekoa': **nazareno** 9 (Lç, EZ Noel, Ud, *Balad*); **nazaret(h)ar** 13 (Lard, Inza *Azalp*, Ir YKBiz 10, Ox); **a**) 'Jesus nazaretarraren jarraitzailea, kristaua': **nazaret-ar**: Inza *Azalp* ("Jesus-engan siñistatu zutenei deitzen zitzaien [...] *nazaret-arrak*, Jesus nazaret-arraren aldekoak ziralako") // eta OEH argitaratuan, testu-lekukotasunik gabeko **nazaretiar**: Dv (cf. infra); **b**) 'Jainkoari sagaratua': **nazareendar**: Lg ("Bizar-nabalak ez du egundaino ukitu ene burua, nazareendarra naizelakotzat -- erran nahi da Jainkoari konsekratua ene amaren sabeletik"); **nazareno**: Lard ("Nere buruan egundaino ez da burnirik jarri, zeren nazarenoa naizan, au da, amaren sabeletik Jainkoaren serbitzorako eskeñia" -- cf. Ep 16,17); **nazareo**: SP *Phil* ("Hala leheneko Nazareoak zeudezin ez xoilki hordi zezaketen guzietarik edan gabe, baina oraino mahatsik eta agaratzik ere ian gabe" -- cf. Zen 6,3-4) // eta OEH argitaratuan, **nazaretar**: Urt Has 49,26 ("Iosepen buruaren gañean izango dituk, eta bere anaien artetikako Nazaretarraren gañean" -- Dv: *nazaretarraren*) eta testu-lekukotasunik gabeko **nazarear**: Dv (cf. infra); **c**) Mt 2,23 pasarte zalantzazkoaz [cf. Bibleko oh.: "Jatorrizkoak Nazoreoa dio [...] Nazoreo hitzak *nazaretar* adieraz lezake; baina *nazireu* hitza ere iradoki lezake, hau da, Jaunari sagaratua (ik. Zen 6,2 oh.)" -- eta Vulgatan: "Quoniam nazaraeus vocabitur"], ik. OEH argitaratuan: **nazarendar** (He: "Deithua izanen da Nazarendarra"; eta aip. Echn, SalabBN); **nazariendar** (TB), **nazareno** (Lç, BOEanm), **nazaretar** (Dv, Ur, Leon, Ol, Bible).

EEBSko datuak

nazareno 2, J. Elizondo ("Lurbira guzian, nazarenuaren araubu nagositu da"), B. Gerra ("guztiak zeukatek birauren bana edo isekaren bat edo begiraka izuteren bat Nazareno onentzat"); **nazaretar** 4: Zait 3 (adib.: "Yesu Nazaretarra"), UZEI ("Jesus nazaretarra").

Sistematikoki aurreratzen diren datuak

HLEH-EuskHizt: + / HiztEn: - / LurE: - / ElhHizt: + / EskolaHE: -

Hainbat erabileraren informazioa

nazareno: AB50 1, Euskalterm 1 ('nazareno ? prozesiotan / pénitent dans la procession de la semaine sainte'); **nazaretar**: LurE, Euskalterm 1 ('nazareno / nazaréen ? Nazaret-ekoa'); **nazireu**: Euskalterm ('nazireo, nazareo / naziréen' ? eta **nazireutza** 'nazireato; nazirato, nazareato / nazirat; naziréat').

Euskara/euskara eta euskara/erdara hiztegieta informazioa

nazareno: EuskHizt, ElhHizt // Ez dugu aurkitu ap. HiruMila, EskolaHE, Lur EG/CE eta EF/FE, HaizeG BF, Casve EF, DRA, Lh DBF, PMuj DVC.

www.euskaltzaindia.net

Aztergaia: nazareno (2)

Sektore jakin bateko informazioa

Bibliaren itzulpenetan eta: **a) nazaretar**: BiblE, TesBer, IrakDo, IrakBa; Ker, ArgiD... Dv (cf. Jn 19,19: "Jesus Nazaretharra, Juduen Errege"); **a')** ik. Eg 24,5: **nazaretar**: BiblE ("berau da nazaretarren sektako buru"), TesBer; IBk ("nazaretarren alderdiko buru"); Ker ("Nazaretar alderdiko buru nagusi" -- eta oh.: "Nazirak edo Nazaretarrak, judarren taldekeri edo sekta bat zirala uste eben kristauen arerioak"); Olar ("nazaretar alderdiko buru"); **nazarethiar**: Dv ("Nazarethiarren aldebandako itxindi"); **nazoretar**: Ol ("Gizon ori, nazoretarren alderdiko buru nagusi danez" -- eta oh.: "Siñestunen etsaiak, nazoretarrok, yudaitarren alderdi naspillari bat zala uste bide zuten"); **nazariano**: TB ("Nazarianoen themako buruzagia"); **a')** 'Jesusen rola jokatzan duena': **nazarenu** (SMitx *Erri bat guruzbidean*: 16 aldiz eta *nazarenutza* 10 aldiz: "Non dugu gure "Nazarenua", oraindik estratura igo gabe?"; "Kristoz jantzita dagoanak ez luke azal estalki izun bearrik, nazarenutzan jator egiteko. Aski duzuke Nazarenu tunika"; "Doloretakoaren magalean dagon Nazarenuari"; "Estratua, nazarenutzan jardungo diranentzat"; "Zein zu bezelakorik, Joanes, Nazarenutzan?"; "Datorrela besteren bat Nazarenutzan ordezeko egitera!"); **b) nazireu**: BiblE (eta *n.-botu* 4, *n.-garai* 1; *nazireutza* 2 -- ik. Zen 6,2-21; Ep 13,5-7; 16,17; Am 2,11-12; 1 M 3,49; eta oh. ap. 1 Sm 1,11; Jr 7,29; Nk 4,7; Mt 2,23; Lk 1,15; Eg 18,18; 21,23); TesBer (IBko ohar horietan); **nazir**: Ol (adib. Zen 6,1-21: *nazirgoa* [tit.] eta *nazir-adats*, *nazir-agintza*, *naziraldi*, *nazir-buru*, *nazir-lege*, *nazir-zantzu*; ik. 21: "Au da nazir-legea, nazir-agintzat [sic] naziraldirako Yaube'ri lotu zaionarentzat". Cf. oh. 2060. or.: "Nazir-agintza. Nork bere burua Yaube'ri ematea. Batzuk, betiko eskeintzaz zegiten"); Ker (ibid., eta *nazir-aldi*, *nazir-buru*, *nazir-eskintzaldi*, *nazir-lege*, *nazir-ule*; ik. 21: "Orixe da nazir-legea, bere nazir-agintzariagaitik nazir-aldirako Jaunari eskiñi dautsan oparia"; eta Eg 24,5 oh.: cf. supra); *KontEder* ("haurrak amaren sabeletik "nazir" izan behar du [...] amaren sabeletik heriotzaraino haurrak "nazir" izan behar du"); **nazirtar**: Ol (Am 2,11-12: "zuen gaztetartetik nazirtarrak eraiki ditut [...] Zuek, berriz, nazirtarrei ardoa edanerazi [...] diezute"); **nazarear**: Dv (Zen 6,18-21; Ep 13,5-7; 16,17: "zeren naizen Nazarearra, erran-nahi-da ene amaren sabeletik Jainkoari kontsekratua naizela"; Am 2,11-12; Nk 4,7; 1 M 3,49); **nazareo**: IBk (Eg 18,18 oh.: ""Nazareoak", hau da, Jaunari eskainia zegoenak..."); LauEb (*nazareotza*, ap. Lk 1,15 oh.: ""nazareotzako" botoaren arrastoren bat-edo ikusi nai izan da testu onetan. Nazareotzako botoa egiten zuanak Jainkoari eskeintzen zion bere burua"); Ur *BOEg* (Zen 6,18-21: "Orduan arras ebakiko zaio Nazareoari elkartasuneko tabernakuloko atean bere konsagrazioa illadatsa (...) jarriko du Nazareoaren eskuetan (...) Oien ondoan ardoa edan lezake Nazareoak. Au da Nazareoaren legea..."; Ep 16,17); **nazareno**: Ur *BOEg* (Ep 13,5-7; Am 2,11-12: "Eta atera erazi nien profetai zuen artetik, eta nazarenoai zuen giza gazteen artetik (...) Eta zuek egin zenduten, nazarenoak ardoa edan zezatela"; Nk 4,7; 1 M 3,49); **c)** zalantzazkoa: **nazoreo**: BiblE-TesBer (Mt 2,23 oh.: cf supra); **nazaretar**: BiblE-TesBer, IBk, Ker, Dv; **nazoretar**: Ol ("Nazoretarra deritzake"); **nazareno**: Ur, Añ *EbAlk*.

Irizpideak

[30.4] Onomastika batzordeak erabakitzekoa.

Informazio lexikografikoa

[52.1] iz.

[53.10] Aste Santuko prozesioetako penitentziagilea (oso bazterrekoa izan liteke, aldiz, 'Nazareteko Jesusen nekaldi antzeztuan, haren rola duen pertsonaia' adierakoa).

www.euskaltzaindia.net

Aztergaia: **homogeneotu (1)**

Iturria:

HBL Z4B:EEBS:003 F 2003-04-09

Formari buruzko datuak

Erabilerak

Txostenak

OEHko datuak

Ez dugu aurkitu.

EEBSko datuak (1)

homogeneitate (eta *homogeneidade* 1) 4: J. Urrujulegi ("abotsen homogeneitateaz, fintasunaz eta hauen arteko joku nagusiaz baliatuz"), *EHAA* 1992 ("1992. urteko ekonomi ekitaldiko soldata masaren zenbatekoa, 1993. urteko ekitaldirako gorakadaren kalkulua homogeneitatea kontutan hartuz"), Tx. Preciado ("Eskola, Fakultate eta, oro har, ikastetxek jokatzen duten paperak duen ezaugarria homogeneidadea dela esan daiteke zalantzarik gabe"), *Ararteko* ("zerbitzuen eskuhartzeetan ezin dira homogeneitatea eta koherentzia bermatu") // **homogenitate** 1, *BatzAgiriak* 1988 ("inkestagintzaren kalitateaz egindako egiaztapenak homogenitatea neurtzeko"); **homogeneizatu** 5: *BalioUrritu* 1984 ("berak homogeneizatu ditu fitxetan batutako datuak"), M. Etxaide ("lurzorua aireztatu eta homogeneizatu egiten du"), *Ararteko* 1998 2 ("argi eduki behar da pedagogi proiektuak jokabideak homogeneizatzea beharrezkotzat jotzen duela; ez, aldiz, hezkuntza-eskuharmena homogeneizatzea"), *Migrazioa* 1997 ("Datuak homogeneizatzeke, arazteko eta balioztatzeke metodologiaren barneko zertzeladetan sartu gabe") eta **homogeneizatze** 1, *Azterketa Historikoak/1* ("egunkariek gipuzkoar gizartearen gainera igortzen dute beren burua gaurkotze politikoaren, homogeneizatze kulturalaren eta erdalduntzearen eragile gisa"); **homogeneotasun** (eta *h.-indize*) 9: *Egin* 1983 ("Hauetariko bat talde homogeneotasuna izango da"), J. Arregi ("Homogeneotasun horrek ez zuen, gainera, gorriranzko lerrakuntza kalkulatzeko uzten"), *EUEstat* 1997-98 ("Gini-ren indizeak banaketa baten homogeneotasuna adierazten du"), J.A. Berriotxo ("Zoru hau osatzen duten materialak homogeneotasun litiko nabarmena azaltzen dute"), *Gizakia* ("Zonaldeak zenbat eta ilunago agertu hainbat eta homogeneotasun genetiko handiago eman"), M. Egaña ("Gure hizkuntzaz baliatu dira progresismoaren izenean Espainiako homogeneotasunaren alde aritzen direnak"), I. Mendiguren ("Harmonia eta homogeneotasuna lengoiaren bigarren mailako edertasunak baino ez dira"), *EIMA* 1995 2 ("Galdera bakoitzak bere zailtasun-indizea eta homogeneotasun-indizea ditu", "galderak egitekoa, azterketa edo proba sortu eta editatzekoa, zailtasun- eta homogeneotasun-indizeak sortzekoa") // **homogenotasun** (eta *artikulazio-, iharduera-h., h. maila*) 8: *Industri kontuak* 1985 ("garrantzi handiagoa eman zaio identifikatutako partearen informazio-leialtasun eta -homogenotasunari ustezko eshaustibotasun erabatekoari baino"), *LehenZikloEsper* 1987 ("berauen lanarekiko homogenotasuna egiaztatu"), *EUEstat* 1988 ("Establezimenduaren definizioan iharduera-homogenotasunaren erizpidea erabiltzen da"), A.M. Toledo ("euskal eleberriak homogenotasuna erakusten du ezbairik gabe"), *MetalurFisi* ("bainuaren homogenotasuna, bai tenperaturaren eta bai konposizioaren aldetik"), G. Gatti ("hizkuntzari buruzko identitate kolektiboaren osaketan garrantzizkoak diren sailkapen sozialak batzuei dagokienez, aurretiazko desberdintasun horiek elkarbanaturiko ikuspegi edo *elkarbanaturiko agerikotasun* bihurtu eta desagertaraziz joateko moduko homogenotasuna sortzea da"), *GAO* 1990 ("Homogenotasun maila bat beteko da sektoreko eraikuntza guztian"), *EHAA* 1992 ("Ganbara-musikak, oso onuragarri den zenbait ohitura garatzea benartzen du horretan diharduen musikaria, hala nola artikulazio-homogenotasunera");

Aztergaia: **homogeneotu** (2)

EEBSko datuak (2)

homogeneizatzaile 1, I. Camino ("teorian bederen homogeneizatzaile lana bete lezakeen Nafarroako hiriburua dago"); **homogeneizazio** 2: EHAA 1992 ("euskal Administrazio publikoetako langileen homogeneizazio funtzionalaren eta laboralaren ondorioak"), DNavarra 1998 ("menpekotasunezko harremanak, inguruaren suntsiketa, akulturizazioa eta homogeneizazioa") // **homogenizazio** 3, Udal Zerga (adib.: "lanean erabili diren aurrekontuen likidazioen datuetan homogenizazio doiketak", "Homogenizazio doiketen ondorioz, ez datoz bat argitalpen honetan aurkeztutako datuak"); **homogenotu** 3: UZEI ("Eusko Jaurlaritzako Estatistika-Zuzendaritza lan guztia koordinatzeaz batera, bost azpizentsuak homogenotzeaz eta elkarlotzeaz arduratu zen"), EHAA 1992 ("Bibratoari dagokionez, ganbara-praktikak bibrato desberdinen aldia, abiadura eta anplitudea homogenotzera eta aldi berean egitera behartzen duelako"), Udal Zerga ("Datuak homogenotzeko irizpide hau erabili dugu").

Sistematikoki aurreratzen diren datuak

EIH: - / ElhHizt: - / EskolaHE: -

Hainbat erabileraren informazioa

homogeneitate: AB38, AB50, Euskalterm bana; **homogeneizatu**: Euskalterm 2; **homogeneizazio**: Euskalterm 1; **homogeneotasun**: AB50 1, LurE, Euskalterm 7; **homogeneotu**: AB38 1 // Ez ditugu aurkitu ap. DFrec, HiztEn (*homogeno-* hasiak dira denak).

Euskara/euskara eta euskara/erdara hiztegietao datuak

homogeneizatu: ElhHizt; **homogeneotasun**: ElhHizt, HiruMila, EskolaHE; **homogeneotu**: HiruMila // Ez ditugu aurkitu ap. EuskHizt, Lur EG/CE eta EF/FE, HaizeG BF, Casve EF, Lh DBF, DRA, PMuj DVC.

Irizpideak

[33.224] *homogeneizatu* mailegua aski dela uste du lantaldeak.

Informazio osagarria

[45.2] -tu/-izatu.

Orotariko Euskal Hiztegia sarean eta PDFn

<http://www.euskaltzaindia.net/oeh>

XX. mendeko euskararen corpus estatistikoa

<http://www.euskaracorpora.net/XXmendea/>

Lexikoaren Behatokia

<http://lexikoarenbehatokia.euskaltzaindia.net/>

Hiztegi Batua eta Hiztegi Batu Oinarriduna

Bilaketa arrunta

<http://www.euskaltzaindia.net/hiztegibatua>

Hiztegi Batu Oinarriduna (kontsulta aurreratua)

<http://www.euskaltzaindia.net/hiztegibatua/oinarriduna>